

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Ksenija KAVČIČ

**PREGLED PRIDELAVE SORTE 'REBULA' (*Vitis vinifera* L.)
V VINORODNEM OKOLIŠU GORIŠKA BRDA**

DIPLOMSKO DELO

Visokošolski strokovni študij

Ljubljana, 2007

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Ksenija KAVČIČ

**PREGLED PRIDELAVE SORTE 'REBULA' (*Vitis vinifera* L.) V
VINORODNEM OKOLIŠU GORIŠKA BRDA**

DIPLOMSKO DELO
Visokošolski strokovni študij

**REVIEW OF GRAPEVINE VARIETY 'REBULA' (*Vitis vinifera* L.)
PRODUCTION IN GORIŠKA BRDA WINEGROWING DISTRICT**

GRADUATION THESIS
Higher Professional Studies

Ljubljana, 2007

Diplomsko delo je zaključek visokošolskega strokovnega študija agronomije. Opravljeno je bilo na Katedri za vinogradništvo, Oddelka za agronomijo, Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Zbiranje podatkov in izvedba naloge so bili opravljeni v vinorodnem okolišu Goriška brda.

Študijska komisija Oddelka za agronomijo je za mentorico diplomskega dela imenovala prof. dr. Zoro Korošec - Koruza in za somentorja asistenta dr. Denisa Rusjana.

Komisija za oceno in zagovor:

- Predsednik: prof. dr. Katja VADNAL
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo
- Članica: izr. prof. dr. Zora KOROŠEC - KORUZA
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo
- Član: asist. dr. Denis RUSJAN
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo
- Član: prof. dr. Franc ŠTAMPAR
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Datum zagovora: 23.2.2007

Delo je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisana se strinjam z objavo svoje naloge v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je naloga, ki sem jo oddala v elektronski obliki, identična tiskani verziji.

Ksenija KAVČIČ

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

- ŠD Vs
- DK UDK 634.842.71:631(497.4 Goriška brda)(043.2)
- KG vinogradništvo/vinska trta/pridelava/Rebula/Goriška brda
- KK AGRIS F01/F08
- AV KAVČIČ, Ksenija
- SA KOROŠEC - KORUZA, Zora (mentor), RUSJAN, Denis (somentor)
- KZ SI - 1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
- ZA Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo
- LI 2007
- IN PREGLED PRIDELAVE SORTE 'REBULA' (*Vitis vinifera* L.) V VINORODNEM OKOLIŠU GORIŠKA BRDA
- TD Diplomsko delo (visokošolski strokovni študij)
- OP VIII, 43, [1] str., 6 pregl., 29 sl., 30 vir.
- IJ sl
- JI sl / en
- AI Iz Registra pridelovalcev grozdja in vina ter iz arhiva Kmetijsko gozdarskega zavoda Nova Gorica smo zbrali razpoložljive podatke o pridelavi sorte 'Rebula' v Goriških brdih. Pri reviziji pridelave lokalne sorte 'Rebula' smo primerjali podatke iz leta 2001 in 2006, in sicer: povprečna velikost vinogradov, povprečno število posajenih trt, delež in trend spreminjanja sajenja sorte 'Rebula' pri obnovi vinogradov in pridelok v zadnjih 6 letih. Primerjali smo tehnološke podatke za vinograde: nagib, ekspozicijo, gojitveno obliko, in obdelavo tal, kjer smo primerjali zatravljene vinograde z oranimi. Delež sorte 'Rebula' se je v primerjavi z drugimi sortami v briškem vinorodnem okolišu v zadnjih 35 letih zmanjšal, in sicer iz 67 % na 23 %. Količina pridelanega grozdja sorte 'Rebula' v briškem vinorodnem okolišu je leta 2001 obsegala 4 760 000 kg, kar je 28 % vsega pridelanega grozdja, v letu 2005 pa so v tem okolišu pridelali 2 624 000 kg grozdja sorte 'Rebula', kar je le še 22 % vsega pridelanega grozdja ali samo polovica pridelave grozdja sorte 'Rebule' v prejšnjih letih. Vinogradi, posajeni s sorto 'Rebula', so pretežno zatravljeni in z gojitveno obliko dvojni Guyot. Velik del vinogradov je na južni ekspoziciji in na nagibu terena 31 % ali več. Vsi podatki govorijo v prid kakovostni vendar zahtevni pridelavi grozdja sorte 'Rebula'. Zelo pomembno je, da se sorta 'Rebula' ohrani na teh legah, ki naj ne bi bile na novo posajene s svetovnimi sortami, kot sta na primer 'Chardonnay' ali 'Sivi pinot'. Če sorto 'Rebula' posadimo na neko drugo lokacijo bo izgubila svoje lokalne značilnosti kakovosti in bo tudi izgubila bitko v konkurenčnosti s svetovnimi sortami.

KEY WORDS DOCUMENTATION

- ND Vs
- DC UDC 634.842.71:631(497.4 Goriška brda)(043.2)
- CX viticulture/grapevine/production/Rebula/Goriška brda/grape ripening
- CC AGRIS F01/F08
- AU KAVČIČ, Ksenija
- AA KOROŠEC - KORUZA, Zora (supervisor), RUSJAN, Denis (co - supervisor)
- PP SI - 1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101
- PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Agronomy Department
- PY 2007
- TI REVIEW OF GRAPEVINE VARIETY 'REBULA' (*Vitis vinifera* L.)
 PRODUCTION IN GORIŠKA BRDA WINEGROWING DISTRICT
- NO VIII, 43, [1] p., 6 tab., 29 fig., 30 ref.
- LA sl
- AL sl / en
- AB The state Register of viticulture farms and the archives of Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica (The Agriculture and Forest Advisory Station Nova Gorica) was our data source for the revision of production for the local grapevine variety 'Rebula' in Goriška brda wine growing region. The revision were made comparatively for the period 2001-2006 as follows: the average vineyard acreage, the average number of grapevine plants, the share and the trends of the variety 'Rebula' in new planted vineyards and the yield for last 6 years. The technical data of vineyards were compared: the inclination and the exposition of the vineyards sites, the pruning system and systems of soil management, the green-covers surface vs. the ploughed land. The share of the variety 'Rebula' in comparison to all other varieties has diminished in last 35 years from 67 % to 23 %. From 2001 when 4.760.000 kg grapes of 'Rebula' were produced (28 % of total production in the region) in 2005 the reduced production of 2 624 000 kg grapes represented only 22 % of total production or 50 % of normal 'Rebula' yield. The vineyards planted with 'Rebula' are mainly managed as green cover land, with double Guyot pruning system. Almost all the vineyards are on south exposed sites and on slopes with 31 % or even more inclination. All the data speaks in favor of quality but also very demanding conditions for the 'Rebula' grape production. It is very important for the variety 'Rebula' to persist on the chosen vineyard sites, which should not be replanted with some global modern varieties as 'Chardonnay' or 'Pinot gris' If we move the variety to some other sites it will loose its character of a special local variety and it will loose its battle against other very competitive modern varieties.

KAZALO VSEBINE

	Str.
Ključna dokumentacijska informacija	II
Key words documentation	III
Kazalo preglednic	V
Kazalo slik	VI
Simboli in okrajšave	VIII
1 UVOD	1
1.1 POVOD ZA RAZISKAVO	2
1.2 NAMEN IN CILJI DIPLOMSKE NALOGE	2
2 PREGLED OBJAV	4
2.1 VINORODNA DEŽELA PRIMORSKA	4
2.1.1 Vinorodni okoliš Goriška brda	4
2.1.2 Talne značilnosti	8
2.1.3 Podnebne značilnosti	9
2.1.4 Površine vinogradov	10
2.1.5 Trsni sortni izbor	11
2.2 SORTA 'REBULA'	12
2.2.1 Kronologija navajanja sorte 'Rebula'	12
2.2.2 Ampelografski opis in sinonimi sorte 'Rebula'	14
2.2.2.1 Splošni podatki in botanični opis	14
2.2.2.2 Agrobiotične značilnosti	15
2.2.2.3 Tehnologija pridelave	15
3 MATERIAL IN METODE DE LA	17
3.1 REGISTER PRIDELOVALCEV GROZDJA IN VINA	17
3.2 ARHIV KMETIJSKO GOZDARSKEGA ZAVODA NOVA GORICA	17
4 REZULTATI Z RAZPRAVO	18
4.1 VINOGRADI SORTE 'REBULA'	18
4.2 ŠTEVILO TRT SORTE 'REBULA'	20
4.3 SAJENJE SORTE 'REBULA'	22
4.4 KOLIČINA GROZDJA IN VINA SORTE 'REBULA'	26
4.5 ZNAČILNOSTI VINOGRADOV POSAJENIH S SORTO 'REBULA'	27
4.5.1 Obdelava vinogradov posajenih s sorto 'Rebula'	27
4.5.2 Gojivne oblike pri sorti 'Rebula'	29
4.5.3 Nagibi vinogradov posajenih s sorto 'Rebula'	31
4.5.4 Ekspozicija vinogradov posajenih s sorto 'Rebula'	34
5 SKLEPI	39
6 POVZETEK	40
7 VIRI	42
ZAHVALA	

KAZALO PREGLEDNIC

	Str.
Preglednica 1: Povprečna mesečna in letna temperatura zraka sedmih avtomatskih meteoroloških postaj v letu 2001 v Goriških brdih (Rusjan, 2002).	9
Preglednica 2: Vinogradi, število pridelovalcev in povprečna velikost vinogradov na pridelovalca (Register..., 2006).	10
Preglednica 3: Velikost vinogradov (ha) po posameznih sortah v vinorodnem okolišu Goriška brda (Register..., 2006).	18
Preglednica 4: Delež vinogradov in število trsov `Rebule` glede na celotno Slovenijo (Register..., 2006).	18
Preglednica 5: Število trt po posameznih sortah v vinorodnem okolišu Goriška brda (Register..., 2001, 2006).	20
Preglednica 6: Deleži (%) obnovljenih vinogradov po sortah glede na celoten obseg obnove v vinorodnem okolišu Goriška brda (Arhiv..., 2006; Register..., 2006).	25

KAZALO SLIK

	Str.
Slika 1: Primerjava povprečnih mesečnih temperatur zraka v rastni dobi vinske trte za obdobje 2000-2005 s 30 letno obdobje (1961-1990) (Mesečni bilten, 2006).	9
Slika 2: Število pridelovalcev s pripadajočimi vinogradi po velikostnih razredih vinogradov v obdelavi na območju Goriških brd (Register, 2001).	10
Slika 3: Število pridelovalcev s pripadajočimi vinogradi po velikostnih razredih vinogradov v obdelavi na območju Goriških brd (Register, 2006).	11
Slika 4: Delež posameznih sort vinske trte v vinorodnem okolišu Goriška brda (Register..., 2006).	11
Slika 5: Sorta 'Rebula' (foto: Rusjan, 2005).	12
Slika 6: Delež vinogradov sorte 'Rebula', med šestimi najštevilčnejšimi sortami v vinorodnem okolišu Goriška brda (Register..., 2006).	19
Slika 7: Vinogradi, posajeni s sorto 'Rebula' v vinorodnem okolišu Goriška brda po katastrskih občinah (Register..., 2006).	19
Slika 8: Delež sorte 'Rebula' v vinorodnem okolišu Goriška brda, med šestimi najštevilčnejšimi sortami (Register..., 2001).	21
Slika 9: Delež sorte 'Rebula' v vinorodnem okolišu Goriška brda, med šestimi najštevilčnejšimi sortami (Register..., 2006).	21
Slika 10: Število trt sorte 'Rebula' v briškem vinorodnem okolišu po katastrskih občinah (Register..., 2006).	22
Slika 11: Obnova vinogradov s sorto 'Rebula' po vinorodnih okoliših Primorske v zadnjih nekaj desetletjih (Register..., 2006).	23
Slika 12: Skupna obnova vinogradov po letih v vseh primorskih vinorodnih okoliših (Register..., 2006).	24
Slika 13: Število posajenih trt sorte 'Rebula' po posameznih letih od 1975 do danes dalje v vinorodnem okolišu Goriška brda (Register..., 2006).	25
Slika 14: Količina pridelanega grozdja sorte 'Rebula' in vina rebula v vinorodnem okolišu Goriška brda v zadnjih treh letih (Register..., 2006).	26
Slika 15: Zatravljeni in nezatravljeni vinogradi, posajeni s sorto 'Rebula' v vinorodnem okolišu Goriška brda (Register..., 2006).	27
Slika 16: Delež zatravljenih vinogradov v primorskih vinorodnih okoliših (Register..., 2001).	28
Slika 17: Zatravljenost vinogradov posajenih s sorto 'Rebula' po katastrskih občinah v Brdih (Register..., 2006).	29

Slika 18:	Delež posamezne gojitvene oblike vinogradov posajenih s sorto 'Rebula' v Goriških brdih leta 2006 (Register..., 2006).	30
Slika 19:	Število trt različnih gojitvenih oblik sorte 'Rebula' na območju Goriških brd leta 2006 (Register..., 2006).	30
Slika 20:	Delež terasiranih vinogradov v primorskih vinorodnih okoliših (Register..., 2001).	31
Slika 21:	Vinogradi posajeni s sorto 'Rebula' glede na nagib v Goriških brdih (Register..., 2006).	32
Slika 22:	Delež vinogradov sorte 'Rebula' posajene na določenem nagibu (%) na območju Goriških brd (Register..., 2001).	33
Slika 23:	Nagibi vinogradov s sorto 'Rebula' po katastrskih občinah v Goriških brdih (Register..., 2006).	33
Slika 24:	Delež (%) vinogradov z različnimi nagibi v Vipavski dolini (Register..., 2006).	34
Slika 25:	Ekspozicija in približna ocena obsega vinogradov pripadajočih leg v Goriških brdih (Register..., 2001, 2006).	35
Slika 26:	Vinogradi, posajeni s sorto 'Rebula' na različnih ekspozicijah (Register..., 2006).	36
Slika 27:	Vinogradi na južnih legah posajeni s sorto 'Rebula' po katastrskih občinah Goriških brd (Register..., 2006).	36
Slika 28:	Vinogradi na severnih legah posajeni s sorto 'Rebula' po katastrskih občinah Goriških brdih (Register..., 2006).	37
Slika 29:	Vinogradi s sorto 'Rebula' na različnih legah in nagibih v Goriških brdih leta 2006 (Register..., 2006).	38

SIMBOLI IN OKRAJŠAVE

IPGV	Integrirana pridelava grozdja in vina
KSS	Kmetijsko svetovalna služba
KGZ	Kmetijsko gozdarski zavod
K.O.	Katastrska občina
KVZ	Kmetijsko veterinarski zavod
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
RPGV	Register pridelovalcev grozdja in vina

1 UVOD

Trta je stara in znana gojena rastlina za pridelavo grozdja za vino. Že v stari geološki dobi so našli ostanke trte, ki je podobna nekaterim vrstam iz družine *Ampelideae*, *Vitaceae* (Vinikovke), ki ji pripada tudi evropska žlahtna trta (*Vitis vinifera* L.). Človek je začel uporabljati plod trte za hrano, kasneje jo je začel gojiti še za pridelavo vina.

Gojenje vinske trte in umetnost stiskanja soka iz njenih jagod je bilo znano že 7000 do 8000 leti pred našim štejetjem pri Semitih, Egipčanih, Babiloncih in drugih narodih v Mali Aziji. Od tu se je ta umetnost širila v vse takrat znane antične dežele. V antični mitologiji je pri Egipčanih veljal Oziris za prijatelja trte in vina. V Grčiji so vinsko trto gojili že okrog 1500 let pred našim štejetjem. Grški pesnik Homer opisuje junaka Ahila, ki mu je kovač Hefajst skoval ščit, na katerem je bil upodobljen vinograd (Doberšek, 1978).

Iz Grčije se je gojitev trte širila naprej v Rimski imperij in posledično v druge evropske dežele. V novem veku se je pridelava grozdja širila še do dežel drugih celin (Severna in južna Amerika, Avstralija). Pri gojenju vinske trte so trto nevedoč odbirali ter tako uveljavili in razmnoževali trte z določenimi in pogosto boljšimi lastnostmi.

Različna okolja rasti so vplivala na razvoj različnih vrst in sort ter tipov vinske trte. Zato strokovnjaki opravičeno razvrščajo in poimenujejo različno mnogo vrst in sort vinske trte.

Vinska trta spada v dužino Vinikovk, znotraj katere je 11 rodov in okoli 600 vrst. Za svetovno vinogradništvo je najpomembnejši rod *Vitis*, med njimi predvsem vrsta *Vitis vinifera* L. Negrulj (1946, cit. po Galet, 1988) deli, glede na lastnosti evroazijske kulturne trte *Vitis vinifera* v tri ekološko geografske skupine:

- vzhodna skupina ali *Proles orientalis*,
- skupina črnomskega bazena ali *Proles pontica* in
- zahodno – evropska skupina ali *Proles occidentalis*.

Najstarejša knjiga v slovenščini, ki govori o vinogradništvu nasploh in o vinskih sortah, je knjiga *Vinoreja* avtorja Matija Vertovec iz leta 1844. V knjigi je Vertovec o sorti 'Rebula' napisal takole: 'V Brdih imajo žlahtno trto Gerganjo, v Gorici ji pravijo Rebola'.

Sorta 'Rebula' je poznana in priljubljena stara sorta vinske trte (*Vitis vinifera* L.) v Goriških brdih. Je ena od redkih udomačenih sort, ki se je ohranila na tem območju. V zadnjih nekaj desetletjih je bilo narejenih veliko poskusov na omenjeni sorti, kar dodatno dokazuje o pomenu sorte pri nas.

S sprejemom Zakona o vinu in drugih proizvodih iz grozdja in vina (Zakon..., 1997) je bil posodobljen in obnovljen Register pridelovalcev grozdja in vina (RPGV), kot uradni podatek o stanju slovenskega vinogradništva. Vendar uradni podatki le deloma kažejo dejansko stanje, kar dokazujejo sprotno vodeni in drugačni podatki Kmetijsko svetovalnih služb (KSS) na terenu in tudi podatki ovrednoteni z digitalni ortofoto posnetki (DOF) (Škvarč in sod., 2002).

1.1 POVOD ZA RAZISKAVO

Pridelava sorte 'Rebula' v vinorodnem okolišu Goriška brda sega v 12. stoletje, kjer jo omenjajo kot pomembno sorto, s katero so plačevali davke ali jo koristili za blagovno menjavo (Radikon in sod., 1995).

Pred leti je bila ta sorta na območju Griških brd še veliko bolj razširjena kot danes. Po podatkih iz arhiva Kmetijsko gozdarskega zavoda je bilo v Goriških brdih leta 1971 posajenih kar 565 ha z omenjeno sorto. To je bilo kar 67,3 % vinogradov glede na vse ostale sorte. V osemdesetih in devetdesetih letih se je delež pridelave sorte 'Rebula' manjšal, delno zaradi ekonomskega vidika, delno pa zaradi sajenja drugih, takrat modernejših sort (Arhiv..., 2006).

Pridelava sorte 'Rebula' se je vse do danes v Brdih ohranila, kljub mnogim težavam in pomislekom, da sorta ne daje dovolj kakovostnega grozdja. Šele v zadnjih letih se je v Brdih zanimanje za sorto 'Rebula' spet povečalo tako na državni kot mednarodni ravni. Postala je celo vodilna, najpomembnejša in površinsko najbolj razširjena sorta, ki pridobiva sloves, kljub temu, da je lokalna sorta (Škvarč in sod., 2002).

Podatkov o količini in načinu gojenja omenjene sorte je veliko (RPGV, KKS, DOF), vendar se le ti letno spreminjajo in so glede na vir podatka pogosto netočni ali celo nasprotujoči. Za konkurenčno vinogradništvo potrebujemo čim bolj natančne uradne podatke o trenutnem stanju in trendu ter sistemih sajenja sorte 'Rebula', zato je potrebno podatke letno spreminjati dopolnjevati in primerjati med seboj.

1.2 NAMEN IN CILJI DIPLOMSKE NALOGE

V letu 1999 je bil po Zakonu o vinu in drugih proizvodih iz grozdja in vina (Zakon..., 1997) dopolnjen in posodobljen register pridelovalcev grozdja in vina (RPGV), ki ga vodi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP), v katerem so vpisani vsi razpoložljivi podatki o pridelavi grozdja vseh sort v Sloveniji. Register se vsako leto dopolnjuje in spreminja.

Register na predpisan način vodi Upravna enota na nivoju občin. Upravna enota predpisane podatke iz registra v predpisanih rokih in na predpisan način pošlje MKGP, ki register dopolnjuje.

Podatki bodo zbrani in ovrednoteni ter prikazani kot celoten obseg vinogradov, njegov delež znotraj vinorodnega okoliša, obseg vinogradov po katastrskih občinah, povprečna količina in kakovost grozdja sorte 'Rebula', v okolišu in posameznih katastrskih občinah, trend naraščanja ali padanja sajenja sorte 'Rebula' v zadnjih nekaj letih ter lastnosti vinogradov, kot so nagib, gojitvena oblika, starost vinograda in način obdelave tal.

Z ovrednotenjem vseh podatkov pričakujemo, da bomo zbrali in predvideli optimalne lege in izhodišča za mikrorajonizacijo pridelave sorte 'Rebula'. Tako bo možno na strokovni in

upravni ravni postaviti določene ukrepe (sprememba tehnologije, podpora in usmerjanje obnove vinogradov) in tako povečati konkurenčnost vinogradov za omenjeno sorto.

Z diplomsko nalogo želimo zbrati vse podatke o trenutni pridelavi sorte 'Rebula' v vinorodnem okolišu Goriška brda in jo primerjati s podatki predvsem iz RPGV iz leta 2001 in podatkov KSS za naslednje pomembnejše kazatelje stanja pridelave sorte 'Rebula':

- razširjenost sorte – obseg posajenih vinogradov,
- ugotoviti trend naraščanja ali padanja obnove vinogradov,
- stanje vinogradov, sajenih s to sorto (gojitvena oblika, starost vinogradov, nagibi vinogradov, tehnologije v vinogradu, deleži terasiranih vinogradov in drugo),
- povprečna količina grozdja in kakovost v posameznih katastrskih občinah v Brdih zadnjih nekaj let in
- odstopanja podatkov, glede na različne vire o načinih pridelave sorte 'Rebula'.

2 PREGLED OBJAV

2.1 VINORODNA DEŽELA PRIMORSKA

Vinorodna dežela je širše geografsko območje, ki ima podobne podnebne in talne razmere, ki skupaj z agrobiološkimi dejavniki vplivajo na glavne organoleptične lastnosti vina (Pravilnik o razdelitvi..., 2003).

Slovenija je razdeljena na tri vinorodne dežele: Podravje, Posavje in Primorska. Te pa delimo na vinorodne okoliše, vinorodne podokoliše, vinorodne ožje okoliše, vinorodne kraje in vinorodne lege. Vinorodna dežela Primorska je razdeljena na 4 vinorodne okoliše, in sicer Slovenska Istra (prej koprski okoliš), Kras, Vipavska dolina in Goriška brda (Zakon..., 2006).

2.1.1 Vinorodni okoliš Goriška brda

Najsevernejši vinorodni okoliš dežele Primorske so Goriška brda. Ob Soči na vzhodu se začenjajo s hribom Sabotin, 609 m, nadaljujejo po slemenu do hriba Korade 812 m nadmorske višine. Od Furlanije jo na zahodu ločuje reka Idrija. Proti jugu se gričevnat svet znižuje in prehaja v Prevalsko ravan pod Vipolžami in Mošo na nadmorski višini 80 m (Pravilnik o razdelitvi..., 2003).

Meja vinorodnega okoliša Goriška brda se začne na plastnici 300 m, na slovensko – italijanski državni meji (nad sabotinsko cesto, na jugozahodnem pobočju Sabotina), in poteka po tej meji okrog Brd do reke Idrije, ki zapušča Slovenijo pri Bregu pri Golem Brdu. Po reki Idriji se meja nadaljuje proti severu do potoka, ki prečka Čipco in gre po tem potoku tako, da na severni strani obkroži naselje Senik ter se priključi na cesto Senik-Vrhovlje pri Kojškem, kjer se priključi na cesto Plave – Dobrovo in poteka po njej do odcepa lokalne ceste za Sabotin (pred Gonjačami), kjer zavije levo na cesto proti Sabotinu. Naprej poteka meja po tej cesti nad zaselki Figovce, Brestje in Vamorje, vasjo Podsabotin ter zaselkoma Mlaka in Dol. Nato se meja nad zaselkom Dol usmeri proti jugu in gre po plastnici 300 m zopet do izhodiščne točke na slovensko - italijanski državni meji (nad sabotinsko cesto na jugozahodnem pobočju Sabotina) (Predlog o rajonizaciji..., 1997).

Zaradi zahteve trga po višanju kakovosti vina se je začelo intenzivno iskanje absolutno vinogradniških zemljišč, ki vinski trti za rast in rodnost nudijo najboljše razmere. Zato so vinorodne okoliše razdelili na manjše vinorodne kraje in še manjše vinorodne lege. Tako razdelitev imenujemo mikrorajonizacija, s katero hočemo doseči optimizacijo ekoloških razmer za gojenje posamezne sorte vinske trte. Cilj mikrorajonizacije je omogočiti posamezni sorti take ekološke razmere, kjer bi razvila in nam nudila ves svoj genetski potencial (Rusjan, 2002; Rusjan in Korošec-Koruza, 2003). Vinorodni okoliš Goriška brda so razdelili na 16 vinorodnih krajev in 2 vinorodni legi, ki pokrivajo celotno območje Občine Brda. Imena so dobili po večjih krajih in tudi po tradicionalnih imenih posebnih vinogradniških leg. Meje vinorodnih leg in krajev potekajo večinoma po mejah katastrskih občin, deloma pa tudi po naravnih mejah, kot so potoki, reke, grebeni gričev (Pravilnik o razdelitvi..., 2003).

Vinorodni kraj CEROVO je v katastrski občini Cerovo.

Meja začne na V strani ob državni meji in gre po meji k.o. Cerovo – k.o. Kojsko, proti S. Nato meja obrne proti Z in preide na potok Birša do meje k.o. in gre ves čas po njej do mosta čez potok Birša. Od tu naprej po cesti do maloobmejnega prehoda Vipolže.

Vinorodni kraj HUM je v katastrski občini Kojsko.

Meja začne na V strani ob državni meji in gre navzgor proti S po meji vinorodnega okoliša. Ko seka meja vinorodnega okoliša mejo k.o. Podsabotin – k.o. Vrhovlje, se preusmeri po meji teh k.o. Meja prečka potok Pevmica in se nadaljuje po grebenu v smeri proti Z do lokalne ceste Kojsko – Hum. Po tej cesti gre meja proti J do križišča ceste Snežatno – Hum, nato po cesti Hum – Snežatno proti SZ in po grapi do meje k.o. Cerovo – k.o. Kojsko vse do državne meje.

Vinorodni kraj SNEŽATNO, KOJSKO je v katastrski občini Kojsko.

Meja se začne na V ob stičišču mej k.o. Podsabotin, k.o. Šmartno – k.o. Vrhovlje in po meji vinorodnega okoliša do meje k.o. Šmartno – k.o. Kojsko. Od tu naprej gre meja vinorodnega okoliša po meji k.o.-jev proti J do meje k.o. Cerovo. Od tukaj poteka meja po meji vinorodnega kraja Hum navzgor proti S do meje vinorodnega okoliša.

Vinorodni kraj VIPOLŽE je v katastrski občini Vipolže.

Meja začne ob državni meji na maloobmejnem prehodu Vipolže in gre po lokalni cesti proti S. Ves čas poteka meja po meji k.o. Vipolže, obkroži celoten k.o. in se spusti proti J proti državni meji do mosta čez Oblanč. Meja zavije po lokalni cesti Ceglo – Vipolže in po lokalni cesti Dobrovo – Vipolže, do melioracijskega jarka ob nogometnem igrišču, ob jarku do državne meje in po tej meji proti V do mejnega prehoda Vipolže.

Vinorodna lega NAPOLEONOVO je v katastrski občini Vipolže in se začne na državni meji in gre ob potoku Oblanč proti S do mosta čez reko. Nato meja zavije desno po lokalni cesti Ceglo – Vipolže do lokalne ceste Dobrovo – Vipolže in po tej cesti proti J do meloracijskega jarka ob nogometnem igrišču. Po jarku nadaljuje meja do državne meje.

Vinorodna lega MARTINJAK je v katastrski občini Kozana in začne se ob lokalni cesti Šmartno – Martinjak pri meji k.o. Šmartno – k.o. Kozana in steče po meji k.o. proti Z do potoka Oblanč. Nato se meja nadaljuje ob potoku proti J do sotočja s potokom Končar in tu zavije navzgor proti S po potoku Končar do meje k.o. Šmartno – k.o. Kozana in po meji k.o. do lokalne ceste.

Vinorodni kraj KOZANA je v katastrski občini Kozana.

Meja začne na V ob potoku Birša na stičišču k.o. Cerovo, Kojsko in Kozana. Od tu naprej poteka meja proti J po meji k.o. Kozana – k.o. Cerovo do k.o. Vipolže, nadaljuje po meji k.o. Kozana- k.o. Vipolže ter naprej po meji k.o. Biljana- k.o. Kozana do potoka Končar. Po potoku zavije meja proti S do meje k.o. Šmartno - k.o. Kozana do stičišča k.o.

Šmartno, Kozana, Kojsko. Na stičišču zavije meja proti J, po meji k.o. Kozana – k.o. Kojsko do izhodišča.

Vinorodni kraj ŠMARTNO je v katastrski občini Šmartno.

Meja začne na S ob meji vinorodnega okoliša na cesti Vrhovlje – Gonjače in nadaljuje po cesti oziroma po meji k.o. Šmartno – k.o. Kojsko. Nato meja preide na mejo k.o. Šmartno – k.o. Kozana in nadaljuje po meji k.o. Šmartno – k.o. Biljana. Od tukaj meja pride na mejo k.o. Šmartno - k.o. Vedrijan in poteka do stičišča meje k.o. Vedrijan – k.o. Krasno in nadaljuje po meji k. o. Krasno – k.o. Vrhovlje do poti Višnjevnik – Vrhovlje. Na tej poti meja zavije proti S po poti do križišča proti Vrhovlje – Plave in od tu naprej proti Gonjačam do izhodišča.

Vinorodni kraj ZALI BREG je v katastrski občini Biljana.

Meja začne ob glavni cesti Šmartno – Dobrovo, kjer seka mejo k.o. Šmartno – k.o. Biljana in se usmeri proti S po meji k.o. Šmartno – k.o. Biljana do potoka Imenjščica. Po potoku oziroma po meji k.o. Vedrijan – k.o. Biljana se meja nadaljuje do reke Reka in po reki proti JZ do mosta. Pri mostu preide meja na cesto Vedrijan – Dobrovo in se usmeri desno ob jarku do ceste Šmartno – Dobrovo. Po cesti zavije meja proti S do križišča za Biljano, nato pa ob jarku- grapi zavije navzdol proti V do meje k.o. Šmartno – k.o. Biljana.

Vinorodni kraj ŠLOVRENC je v katastrski občini Biljana.

Meja začne ob glavni cesti Dobrovo – Neblo in se ob desnem robu »Štalona« (bencinska črpalka) usmeri proti S po potoku navzgor. Pod zgornjim zaselkom Kozarno se meja usmeri proti S, obkroži obstoječe vinograde in preide na mejo k.o. Višnjevnik – k.o. Biljana. Nato zavije meja proti Z po meji k.o. Biljana in preide na mejo k.o. Neblo. Po tej meji zavije meja proti J do kompleksa `Rončevca`, nato proti V po poljski poti proti kraji Brdice in se pri jarku ob Rončevci usmeri proti J. Od tu naprej gre meja ob jarku, po poljski poti ter glavni cesti Dobrovo – Neblo do izhodišča do »Štalona«.

Vinorodni kraj DRNOVK je v katastrski občini Biljana.

Na cestnem križišču za Drnovk se meja usmeri po lokalni cesti Dobrovo – Vedrijan. Pri zaselku Plahton (pri zadnji hišni št. Vedrijan 56) se meja usmeri levo proti SZ, po poljski poti, ob potoku Vedrijanšček, nato po meji k.o. Vedrijan – k.o. Biljana in naprej po meji Višnjevnik – k.o. Biljana, proti Z do ceste Dobrovo – Višnjevnik. Meja se po tej cesti usmeri proti J in JV po severnem robu parcele s parcelno št. 425 k.o. Biljana, zavije do potoka in preide na V mejo vinogradniškega kraja Šlovrenc. Meja nadaljuje proti J in preide na glavno cesto Dobrovo – Neblo in gre proti V do križišča.

Vinorodni kraj VEDRIJAN je v katastrski občini Vedrijan.

Meja začne v zaselku Plahton in gre od tu proti V po meji k.o. Šmartno – k.o. Vedrijan. Meja vinorodnega kraja gre ves čas po tej meji k.o. Krasno in k.o. Višnjevnik in k.o. Biljana in preide na poljsko pot do Plahtona.

Vinorodni kraj VIŠNJEVIK je v katastrski občini Višnjevik.

Meja začne na lokalni cesti Dobrovo – Višnjevik in se ob severnem robu parcel usmeri proti kraju Kozarno in naprej do potoka in po jarku do meje k.o. Višnjevik – k.o. Biljana. Po tej meji nadaljuje meja vinorodnega kraja do potoka Šebeč. Meja preide na potok Šebeč in zavije proti S nato proti V in se pod vinogradi v ravni liniji usmeri proti S do poti. Meja obkroži vinograde in preide do meje k.o. Krasno – k.o. Viošnjevik. Po tej meji se meja vinorodnega kraja usmeri proti S in naprej proti V po meji k.o. Krasno – k.o. Kožbana, naprej nadaljuje po tej meji do meje k.o. Krasno – k.o. Vrhovlje. Tu se meja preusmeri proti J po meji k.o. Krasno – k.o. Vedrijan do tromeje s k.o. Biljana, nato do ceste Dobrovo – Višnjevik in po cesti proti J do izhodišča.

Vinorodni kraj GOLO BRDO je v katastrski občini Mirnik.

Meja začne na Z na državni meji z Italijo in se usmeri proti V po lokalni cesti proti Vrhovljem in naprej do Senika. Tu meja vinorodnega kraja preide na mejo vinorodnega okoliša in poteka do državne meje z Italijo.

Vinorodni kraj NEBLO je v katastrski občini Neblo.

Meja začne na S kjer se stikata meji k.o. Neblo – k.o. Mirnik z državno mejo. Meja vinorodnega kraja preide na državno mejo in se usmeri proti JZ do reke Reke in po njej proti V do meje med k.o. Biljana – k.o. Višnjevik in naprej po tej meji proti V do potoka Sebeč. Meja preide po potoku navzgor do parcele št. 351 in se preusmeri proti SZ po parcelni meji parcele 832, doseže gozdno pot za Šebeč, se po tej poti preusmeri proti J do križišča poti za Slavče. Meja nato nadaljuje proti S po poti s št. 47, do parcele s št. 40, se preusmeri proti Z, do poti Neblo – Belo. Meja se po tej poti preusmeri proti S, do vasi Belo ter nato ob parcelno št. 23 se usmeri proti potoku Belšček in po potoku proti J. Pri parcelno št. 1525/1 se usmeri zopet proti Z po parcelah 1532/1, 1533/1, 1534 ter pri parceli 1584 doseže potok in mejo k.o. Mirnik – k.o. Kožbana, kjer se po tej meji preusmeri proti J do parcele 1431/2, nato pa se usmeri proti S po poti št. 2422 ter v tej smeri doseže mejo z državo Italijo. Meja vinorodnega kraja preide na državno mejo in po tej meji se usmeri proti J do izhodišča.

Vinorodni kraj FOJANA – BARBANA je v katastrski občini Biljana.

Meja začne na S ob reki Reki na državni meji z Italijo in gre po državni meji proti J do potoka Fedrih. Tu se usmeri proti V po potoku navzgor do parcele s parcelno št. 2928, preide do potoka Fedrih in potem preide na mejo k.o. Biljana – k.o. Medana, do poljske poti, ki vodi iz Jordanega proti Kozlinku. Po tej poti se meja preusmeri proti S, po tej `grapi` proti S in V, tako da obkroži kompleks Potokarjevo, do parcele s parcelno št. 2786/2. Nato meja ob njenem Z robu ob parceli 2786/1 do lokalne ceste Medana – Fojana, po cesti do križišča in naprej po cesti Fojana – Dobrovo do reke Reka. Meja se po reki preusmeri proti Z do meje k.o. Neblo – k.o. Biljana in po meji katastrskih občin do državne meje z Italijo.

Vinorodni kraj MEDANA je v katastrski občini Medana.

Meja začne na državni meji z Italijo ob potoku Fedrih. Od tu gre po potoku proti V navzgor do parcele s parcelno št. 2929. Ob južnem robu te parcele in parcele s parcelno št. 2928 do potoka Fedrih in preide na mejo k.o. Biljana – k.o. Medana do poljske poti Jordano – Kozlink, po tej poti proti S po 'grapi', obkroži in zajame kompleks Potokarjevo in gre ob parcelah s parcelno št. 2786/2 in 2786/1 do lokalne ceste Medana – Fojana in potem po tej cesti proti J do meje k.o. Biljana – k.o. Medana in po meji teh k.o. – jev proti V in potem proti J do mostu čez Oblanč in od tu po potoku Oblanč do državne meje in po državni meji proti SZ do izhodišča.

Vinorodni kraj BILJANA je v katastrski občini Biljana.

Meja začne na J na stičišču mej k.o. Medana, Kozana, Biljana in gre od tu proti SV po meji k.o. Biljana – k.o. Kozana (od sotočja potoka Končar in Oblanč ob potoku Oblanč proti S do meje k.o. Šmartno - k.o. Kozana) proti S in preide na mejo k.o. Šmartno k.o. – Biljana in gre po tej meji proti Z do grape ob parceli s parcelno št. 1057, po grapi proti Z do križišča na cesto Šmartno – Dobrovo, proti zahodu do zaselka «Na opoki» in od tu proti SZ po grapi do ceste Vedrijan – Dobrovo, potem po cesti proti Z do križišča ceste Dobrovo – Neblo in ob tej cesti proti Z do parcele s parcelno št. 801 in se tu usmeri proti S po poljski poti in jarku do poljske poti proti Brdicam in proti Z do meje k.o. Biljana – k.o. Neblo in po tej meji proti J do reke Reke in po Reki proti V do mostu oz. ceste Dobrovo – Fojana, preide na cesto in gre proti Fojani do križišča s staro cesto Fojana – Medana, gre po tej cesti proti J do meje k.o. Biljana – k.o. Medana in po tej meji proti V do izhodišča.

2.1.2 Talne značilnosti

Območje Goriških brd je grajeno iz eocenskih flišnih usedlin, ki pa so po nastanku nekoliko mlajše od tistih v Vipavski dolini. Fliš spada med karbonatne kamenine, na katerih so nastala globoka ilovnata do ilovnato glinasta tla. To so tla, ki so ugodna za rast vinske trte (Stritar, 1990).

Na strmih flišnih pobočjih se pojavlja rendzina. Ta se ohranja le zaradi naravnih ekoloških razmer (strm relief, pomanjkanje talne vlage, erozija). Taka tla so zelo plitva in skeletna. Na manj strmih pobočjih so zastopana rjava nasičena tla (*eutric cambisolis*), ki imajo razmeroma globok talni profil (nad 60 cm). Ta tla imajo dobro strukturo in so biološko aktivna. Na njih so predvsem njive, vinogradi in sadovnjaki, le na severnih legah je gozd (Stritar, 1990).

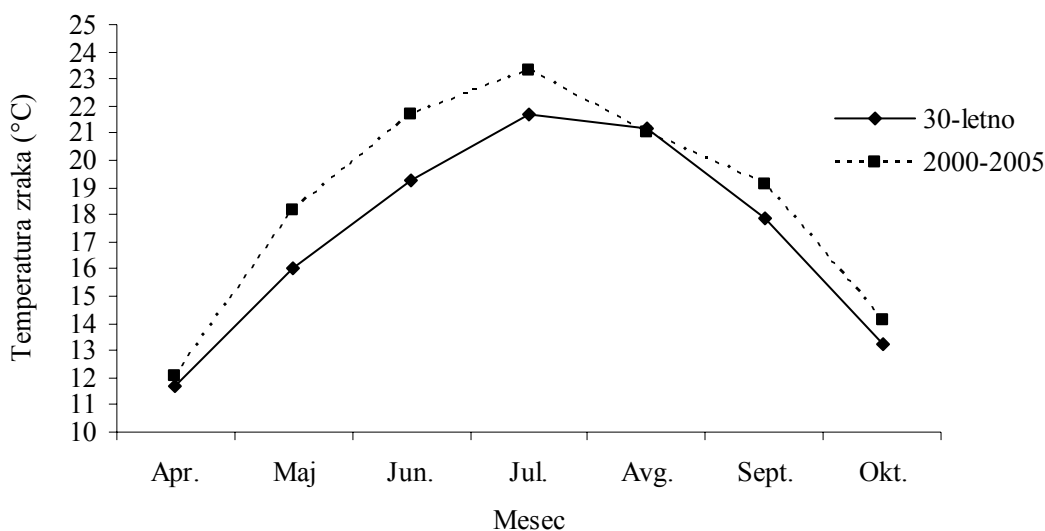
Na območju Goriških Brd je veliko zemlje, primerne za rigolanje. Pri rigolanju se profil plitve skeletne rendzine poglobi, saj fliš na zraku hitro in dobro prepereva. Rigolana tla imajo 60 do 80 cm debel, homogeniziran talni profil. Taka tla so ilovnato glinasta, imajo majhno vsebnost humusa in so po vsej globini profila dobro propustna za vodo. Tla ob obrečnih dolinah pa so evtrično globoka oglejena tla, ponekod so evtrično rjava tla in aluvijalno obrečna s kohezijskim nanosom 80 %.

2.1.3 Podnebne značilnosti

Brda imajo zelo ugodno podnebje za rast in rodnost vinske trte. To je submediteranski klimatski pas, v katerem so klimatske posebnosti, tipične za mediteransko klimo, že dokaj omiljene. Padavin je do dvakrat več kot v tipičnem sredozemskem podnebjem. Povprečna letna količina padavin je 1600 mm. Zime so mile, saj je povprečna temperatura zraka meseca januarja 3 °C. Burja ni tako močna kot v Vipavski dolini, saj s severa varuje Brda pred mrzlimi vetrovi hrbet Sabotin – Korada. Obstaja nevarnost spomladanskih pozeb, ki se lahko pojavijo tudi v mesecu maju. Največ toče na Primorskem je prav v Brdih, kjer se pojavlja povprečno trikrat letno z različno intenziteto. Poletja so topla s povprečno temperaturo zraka meseca julija 22 °C. Povprečno 82 dni v letu je povprečna dnevna temperatura zraka nad 25 °C (Elaborat o rajonizaciji..., 1998).

Preglednica 1: Povprečna mesečna in letna temperatura zraka sedmih avtomatskih meteoroloških postaj v letu 2001 v Goriških brdih (Rusjan, 2002).

Meteorološka postaja	Povprečna mesečna temperatura zraka v (°C)												Povp.
	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Avg.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	
Ceglo	4,9	7,4	10,2	12,1	20,0	20,6	23,9	26,4	18,5	17,0	11,6	7,8	15,0
Hum	2,2	6,5	10,9	11,5	19,2	19,6	22,9	25,1	15,9	16,0	10,5	3,6	13,7
Kojsko	4,6	5,9	10,0	11,5	19,4	19,8	23,1	24,6	16,2	16,6	10,9	6,9	14,1
Kozana	4,6	7,0	9,8	11,7	19,6	20,0	23,3	25,8	16,2	16,6	11,2	7,4	14,4
Neblo	4,5	5,6	10,1	11,2	19,2	19,9	22,8	23,9	15,7	15,4	10,9	6,9	13,8
Šlovrenc	3,9	6,5	9,2	10,9	18,5	18,8	21,8	24,2	15,4	16,0	10,7	6,6	13,5
Vipolže	4,5	6,0	10,0	11,5	19,4	20,1	23,0	24,7	16,0	15,6	10,8	6,7	14,0
Povprečje	4,2	6,4	10,0	11,5	19,3	19,8	23,0	25,0	16,3	16,2	10,9	6,6	14,1

Slika 1: Primerjava povprečnih mesečnih temperatur zraka v rastni dobi vinske trte za obdobje 2000-2005 s 30 letno obdobje (1961-1990) (Mesečni bilten, 2006).

V letu 2001 se povprečne mesečne temperature zraka razlikujejo glede na tridesetletno povprečje v mesecu maju, avgustu in septembru. Meseca maja je bila leta 2001 temperatura zraka za 3,3 °C višja od tridesetletnega povprečja, avgusta pa je bilo

odstopanje večje za 3,8 °C. Nižjo temperaturo zraka v mesecu septembru lahko pojasnimo z velikim številom deževnih dni oziroma z večjo količino padavin v letu 2001.

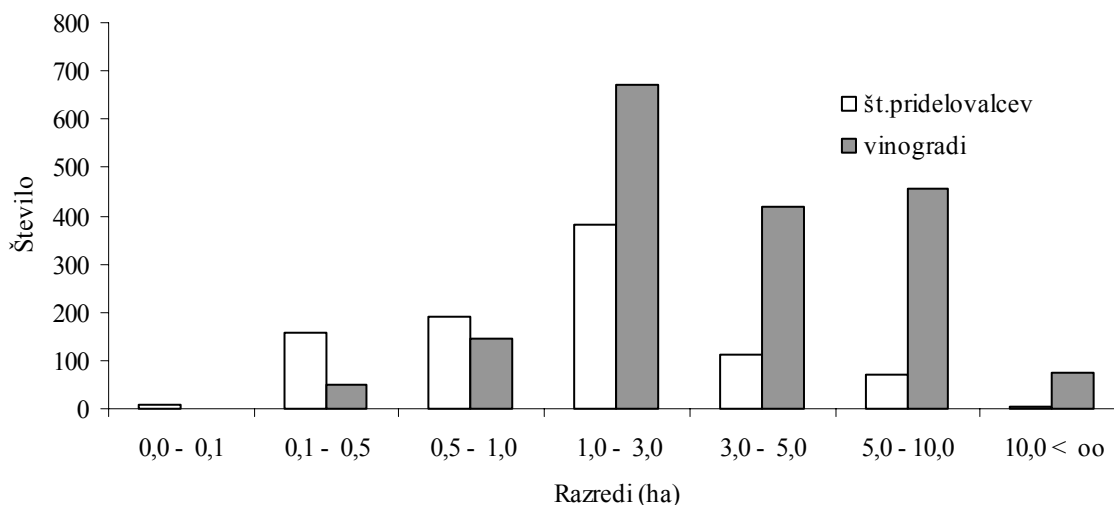
2.1.4 Vinogradi

Po podatkih iz RPGV (2006) je na območju Goriških brd 1947 ha vinogradov, ki jih obdelujeta 902 pridelovalca grozdja, imajo v povprečju 2,2 ha vinograda. V Republiki Sloveniji je registriranih 16636 ha vinogradov, ki jih obdeluje 24623 vinogradnikov, ki imajo v uporabi povprečno 0,7 ha vinograda.

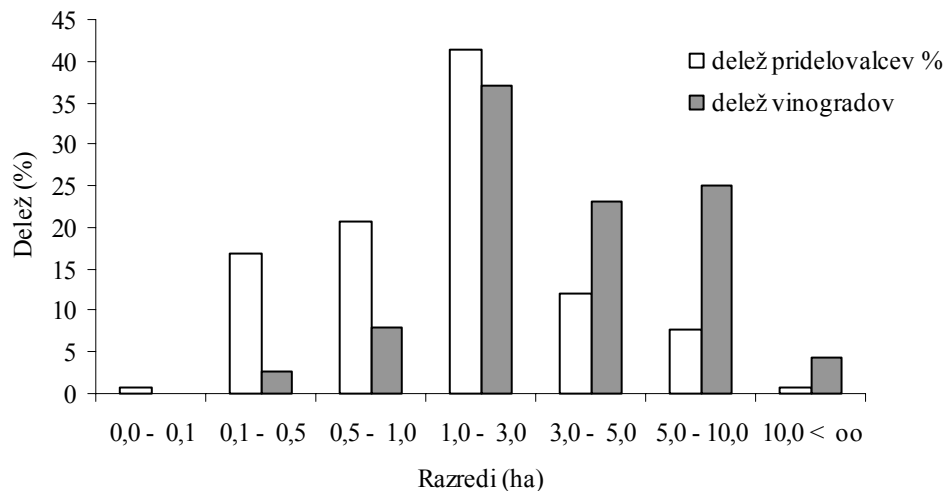
Preglednica 2: Vinogradi, število pridelovalcev in povprečna velikost vinogradov na pridelovalca (Register..., 2006).

Vinorodno območje	Velikost (ha)	Število pridelovalcev	Povprečna velikost na pridelovalca (ha)
Goriška brda	1947	902	2,2
Vinorodna dežela Primorska	6555	4493	1,5
Slovenija skupaj	16636	24632	0,7

Primerjava s podatki iz leta 2001, nam pove, da se je povprečna velikost vinogradov na pridelovalca znatno povečala (sliki 2 in 3).

Slika 2: Število pridelovalcev s pripadajočimi vinogradi po velikostnih razredih vinogradov v obdelavi na območju Goriških brd (Register..., 2001).

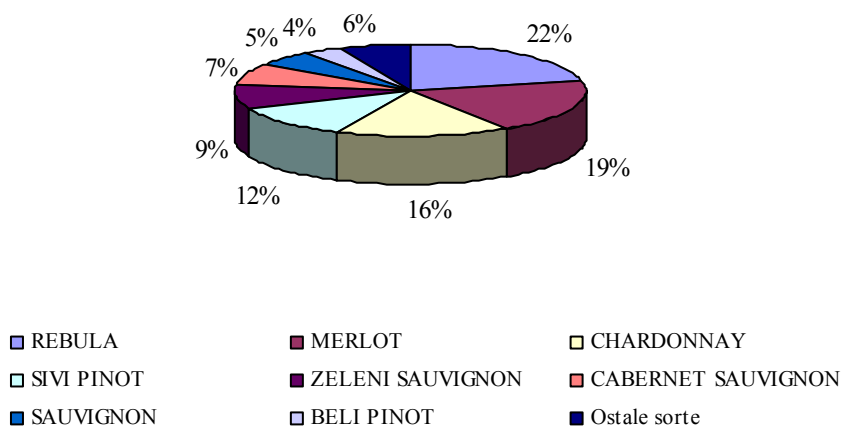
Slika 3: Število pridelovalcev s pripadajočimi vinogradi po velikostnih razredih vinogradov v obdelavi na območju Goriških brd (Register..., 2006).

2.1.5 Trsni sortni izbor

Pravilnik o razdelitvi vinogradniškega območja (Pravilnik..., 2003) določa katere sorte vinske trte se sme saditi v posameznem vinorodnem okolišu, kot priporočene ali dovoljene sorte. V vinorodnem okolišu Goriška brda se lahko sadi 16 belih in 10 rdečih sort vinske trte, in sicer (Zakon ..., 2006):

Priporočene sorte: BELE: 'Rebula', 'Zeleni sauvignon', 'Beli pinot', 'Sivi pinot', 'Chardonnay', 'Sauvignon', 'Malvazija'. RDEČE: 'Merlot', 'Cabernet sauvignon'.

Dovoljene sorte: BELE: 'Prosecco', 'Rumeni muškat', 'Pikolit', 'Malvazija', 'Glera', 'Verduc', 'Pergolin', 'Poljšakica', 'Klarnica'. RDEČE: 'Barbera', 'Refošk', 'Syrah', 'Cabernet franc', 'Modri pinot', 'Gamay' in 'Pokalca'.

Slika 4: Delež posameznih sort vinske trte v vinorodnem okolišu Goriška brda (Register..., 2006).

2.2 SORTA 'REBULA'

Sorta 'Rebula' spada v zahodnoevropsko skupino sort *Proles occidentalis*. Njena domovina naj bi bila ozemlje današnje Italija v Furlaniji Julijski Krajini. V Brdih jo uvrščajo med udomačene sorte (Hrček in Korošec-Koruza, 1996).

Sorta 'Rebula' je pomembnejša bela primorska sorta, ki je kot skromna in trdoživa dobričina preživela vse mogoče težave vse do danes.

Slika 5: Sorta 'Rebula' (foto: Rusjan, 2005).

Spoštovati in ceniti bi jo morali Brici in Vipavci to svojo 'Rebulo', saj je nekaj posebnega, kar nima nihče drug v Sloveniji in celo v Evropi ne, le nekaj malega na italijanski strani Brd (Hrček in Korošec-Koruza, 1996).

2.2.1 Kronologija navajanja sorte 'Rebula'

Najbrž je bilo vinogradništvo v Goriških brdih razširjeno že pred prihodom Rimljanov. Verjetnejša je teza, da se je intenzivno gojenje vinske trte na tem območju začelo prav s prihodom rimskih kolonov. Tit Livij je v 34. poglavju 4. knjige *Annali* napisal, da je rimski senat leta 181 pr.n.št. odločil, da ustanovi latinsko kolonijo na območju Ogleja z namenom, da si podredi tamkajšnje ljudi in razširi vinogradništvo (Radikon in sod., 1995).

Na tisoče izkopanih amfor na območju Ogleja priča o tem, da je bil v kraju v tistem času živahen vinski trg. V isto stoletje sega tudi nastanek rimskih naselbin na območju Krmina, Codroipa in Čedadu, kjer so še danes pomembna vinogradniška središča. Lucius Janius

Moderatus Colomella je v svojem trinajst knjig obsegajočem delu "De re Rustica", napisanem med letoma 60 in 65 leta n.š., naštel vse sorte trte oziroma grozdja, ki so tedaj rasle v Italiji in Galiji, to je tostran in onstran reke Pad. V njegovih izredno natančnih opisih najdemo med drugimi tudi vrste *rubellana alubelis* in *rabuncula* ali *rabucula*, ki so po etimologiji izraza in opisu podobne sorti 'Rebula'. Po prihodu novih ljudstev (Germanov, Slovanov, Hunov) na to ozemlje je kmetijstvo nazadovalo, opuščali so tudi vinogradništvo, ki se je opomoglo šele pod beneško republiko. Guverner Vidma je leta 1549 prepovedal izsekovanje vinske trte, saj je ponovno dajala pomemben vir zaslužka prebivalcem naših krajev. Sorta 'Rebula' (rebolla, ribuelle, rabuelle, ribuelle zale, ribolla di Rosazzo, raibola, rabola) je kot sorta vinske trte prvič omenjena v Furlaniji leta 1299. Notar Ermano Joppi jo v "Notariorum Joppi" omenja kot plačilno sredstvo. Kot del kupne pogodbe se omenja tudi v Barbani, leta 1376 (Radikon in sod., 1995).

V poročilu o IV. avstrijskem vinarskem kongresu v Gorici, od 16. do 20. septembra 1891, je Ivan Bole tedanji direktor kemijskega preskuševališča v Gorici, v svojem referatu obširno opisal Rebulo kot domačo sorto z belim grozdom, ki naj bi bila znana že iz rimskih časov pod imenom "evola". V referatu našteva več tipov sorte 'Rebula', in sicer zelena rebula, rumena rebula in gerganja, ter tako imenovana sorta 'Glera', ki je pogosto pomešana med sorto 'Rebula' (Kosta, 1998).

Matija Vertovc (1844) je o sorti 'Rebula' napisal takole: »V Brdih imajo žlahtno trto z imenom gerganja. Iz Brd so jo prinesli najprej v okolico Črnič, od tod pa naprej po vipavskem. V Gorici tej žlahtni trti pravijo Rebola. Večidel se nahaja v starih vinogradih in da zelo malo lesa. Z gnojenjem bi se jo dalo prisiliti, da bi bolj gnala. Je rodovitna in da manjši pridelek, vendar kar nam je znano, od vseh v deželi ima najslajše grozdje, z močno zreliimi in zagoreliimi jagodami. Najde se v vseh ravensortah:

- rebola z nekoliko večimi grozdi, pri nas tudi Zelenika imenovana. Lepo jo je videti pritlično, pa okoli in okoli z grozdki na njo nanizanimi, da je več grozdja ko perja in lesa,
- rebola z nekoliko manjšimi in sladkimi grozdki,
- rebola na pol operhljivka, ima na grozdu 2 do 6 debelih jagod,
- rebola operhljivka ima veliko perje, debelejši in daljši les,
- rebola nora, ki zelo nič ne da in
- rebola z manjšim in bolj narezanim perjem, ni šteta med slabec«.

Kot v Furlaniji v Italiji, je tudi v Brdih Rebula veljala kot plačilno sredstvo, saj je v letu 1376 omenjena kot del kupoprodajne pogodbe v Barbani, kjer je kolon kot plačilo za zakup zemljišča moral dati določeno količino Rebule (Cosmo in Polsinelli, 1957).

V Goriških brdih je bilo leta 1998 v vaseh Višnjevik, Gradno in Krasno ustanovljeno Društvo ljubiteljev Rebule, ki domneva, da je vas Višnjevik »rojstni kraj« sorte 'Rebula'.

2.2.2 Ampelografski opis in sinonimi sorte 'Rebula'

2.2.2.1 Splošni podatki in botanični opis

Opisi sorte so povzeti in združeni iz različnih virov (Cosmo in Polsinelli, 1957; Doberšek, 1978 in Hrček in Korošec-Koruza, 1996).

Sinonimi: rumena rebula, zelena rebula, garganja. Tuji nazivi: Ribolla bianca, Ribolla gialla. Poreklo: spada v zahodnoevropsko skupino sort – *Proles occidentalis*.

Vršiček mladike je svetlo zelen in nekoliko obrasel, pri obodu delno belkast, nekoliko je tudi povit. Grozd je podolgovat, srednje velik in valjaste oblike, dokaj nabit. Grozdni pecelj je kratek, pri osnovi olesenel. Masa grozda se giblje med 140 in 160 g. Jagoda je srednje debela, okroglasta, rumenkasta in pokrita z obilnim oprhom. Jagodni popek je izražen, kožica pa debela.

Mladika 10 do 20 cm. Vršiček je zlato-rumen, na spodnji strani nekoliko poraščen z volnatimi dlačicami. Prvi do tretji zgornji lističi imajo na spodnji strani volnate dlačice medtem, ko ima zgornja stran zelo redke dlačice. Zgornji listi so zeleni in prehajajo v oranžno do bronasto barvo. Listi, ki so na osnovi mladike so gladki, oziroma zelo malo poraščeni, svetlo zelene do rumene barve. Peceljni sinus je v obliki črke 'V', rast peclja pa je skoraj ravna.

Na prečnem prerezu je elipsasta, gladka, svetlo zelena na eni strani in rjavo-rdeča na drugi strani. Vitica je enojno ali dvojno razrasla s formulo 0-1-2-0-1-2.

Mladika ob cvetenju. Vršiček je volnato dlakav in zlato zelene barve. Prvi do tretji zgornji lističi so na spodnji strani volnato dlakavi, zelene barve z bronastim odtenkom. Trodelnost lista je komaj izražena. Bazalni listi so gladki, imajo močnejše izraženo trodelnost, zeleni z bronastim odtenkom. Pecelj raste nekoliko ukrivljeno.

Socvetje je piramidaste oblike, dolgo približno 10 cm. Prvo socvetje je med prvim in tretjim nodijem. Cvet je morfološko in funkcionalno hermafroditen, avtofertil. Ima pet prašnikov, ki so nekoliko daljši od pestiča.

Rozga ima dolge internodije, ki so rjavo-rdečkasti in svetli. Nodiji so rjavo-vijoličasti, dobro vidni. Rozga je srednje razvita, progasta in ima temne pikice. Na prečnem prerezu je elipsasta, njena površina je po dolžini črtasta. Očesa so majhna, na koncu belkasta, pokrita z rjavimi luskami.

List je srednje velik cel ali trodelen, okroglast. Peceljni in stranski sinusi so odprti in komaj opazni. Listni rob je raven ali rahlo nazobčan. Je svetlo zelene barve ter na vrhu gladek. Spodnji del je svetlo zelen, gladek ali volnato dlakav na glavnih žilah. Žile so malo vidne, zelene ali rahlo rdečkaste na osnovi. Nazobčanost je dobro vidna. Konice zobcev so ukrivljene proti spodnji strani lista in zobci so neenakomerno veliki. Pecelj je kratek in zeleno-rdečkast.

Grozd je majhen, podolgovat, cilindrično piramidast in dokaj zbit. Pecelj je olesenel do prvega nodija in kratek. Pecljevina je zeleno-rumena, čopič srednje velik in zelenkast. Jagoda je srednje debela, okroglasta, rumenkasta in posuta s poprhom. Kožica je čvrsta, debelejša, blede rumena, z redkimi temnimi pikami in izrazitim popkom. Meso nima izrazitega vonja, je sladko, rahlo kiselkasto, čvrste konsistence. V povprečju se v jagodi nahajata dve pečki hruškaste oblike.

2.2.2.2 Agrobiotične značilnosti

Sorta 'Rebula' je srednje bujna sorta, brsti dokaj pozno, zato je precej odporna na pozebo. Ima dolge in močne šparone z dolgimi internodiji. Dobro uspeva na gričevnatih terenih, rada ima k soncu izpostavljene in zračne lege. Ustrezajo ji lahka z apnom bogata tla, ne prenaša pomanjkanja železa in magnezija. Najboljše pridelke daje na flišnih, lapornatih in kamnitih tleh (Hrček in Korošec-Koruza, 1996).

Glede na dozorevanje grozdja je srednje pozna sorta. Rodi dobro in redno, če so trte preveč obremenjene, je kakovost pridelanega grozdja slabša.

Je zelo občutljiva za črno pegavost (*Phomopsis viticola* (Berk. et Curtis ex. de Bary) Berl. et de Toni). Na peronosporo (*Plasmopara viticola* (Berk. et Curtis ex. de Bary) Berl. et de Toni) je nekoliko manj občutljiva in prizadene predvsem liste. Prav tako ni občutljiva na sivo grozdno gnilobo (*Botryotinia fuckeliana* (de Bary) Whetzel).

2.2.2.3 Tehnologija pridelave

Zaradi dokaj šibke rasti so kordonske gojitvene oblike primerne le na globoki in bogati zemlji. Največ trt sorte 'Rebula' uspeva na dvošparonski gojitveni obliki. Rez naj bi bila srednje dolga. Vršičkanje in pletev mladik nista obvezna, ampak zaželena. Trsov ne smemo preveč obremeniti. Rodnost je lahko med leti neenakomerna zaradi osipanja, ki ga povzroči slabo vreme v času cvetenja. Gnojenje je odvisno od rastišča. Običajno ji zadostuje primerno gnojenje z nekoliko večjo količino kalija in magnezija. Prevelika količina dušika tudi pri 'Rebuli' pospešuje gnitje grozdja. Debela jagodna kožica omogoča, da ostane grozdje dolgo na trsih (Kosta, 1998).

Sorta se zlahka prilagodi različnim gojitvenim oblikam in različnim načinom vezi, tudi strojni obdelavi. Priporoča se srednje visoke gojitvene oblike in daljšo rez, za pridelavo grozdja višje kakovosti pa je potrebna manjša bremenitev trsov in zelena rez.

Priporočen način oskrbe tal v integrirani pridelavi grozdja je trajna ozelenitev. Če trajna ozelenitev ni mogoča, se lahko poslužimo tudi začasne ozelenitve, ki poteka spomladi ali samo preko zime. Z ozelenitvijo povečamo količino organske snovi v tleh in tako izboljšamo prepustnost tal za zrak in vodo, ter zmanjšamo izgubo hranil zaradi izpiranja (Vršič in Lešnik, 2001).

2.2.2.4 Vino sorte 'Rebula'

Vino rebula je slamnato rumene barve z zelenkastimi odtenki, cvetica je prijetna in prepoznavna. Ima svež in saden vonj, ki spominja na dozorele hruške ali fige. Ob pravilni tehnologiji se v vinu ohrani veliko topnega CO₂, ki daje vinu svežino in občutek zadovoljstva pri uživanju.

V večini primerov nastopa vino rebula kot sveže suho vino z manjšo alkoholno stopnjo, harmonija kislin pa mu daje pitkost. Zaradi višjih kislin in ob primerni tehnološki zrelosti je sorta primerna tudi za pridelavo penečega vina, ki ga ponudimo kot aperitiv. S sušenjem grozdov pa pridelamo vino, ki se prilega k potici.

Tako širok izbor različnih tipov elegantnih vin ne doseže nobena druga sorta.

Rebula dobrih letnikov lahko doseže častljivo starost. Vinska klet Goriška brda hrani najstarejše vino 'Rebula', letnik 1956, to je od samega začetka ustanovitve kleti na Dobrovem (Nemanič, 1999).

3 MATERIAL IN METODE DELA

Materiali in metode dela naloge zajemajo predvsem zbiranje in primerjavo podatkov o pridelavi sorte 'Rebula' pred nekaj leti in danes. Podatki so zbrani iz različnih virov, iz Registra pridelovalcev grozdja in vina, arhiva Kmetijsko gozdarskega zavoda Nova Gorica, različnih strokovnih nalog. Podatki so prikazani kot povprečja za posamezno obdobje ali leto.

3.1 REGISTER PRIDELOVALCEV GROZDJIA IN VINA

Pri pregledu pridelave sorte 'Rebula' smo koristili predvsem podatke iz RPGV iz leta 2001 in 2006 in jih med sabo primerjali. Uradni register pridelovalcev grozdja se je začel voditi na podlagi Pravilnika o registru pridelovalcev grozdja in vina in katastru vinogradov (Ur.l. RS št. 5/2004).

V letu 1999 je bil po Zakonu o vinu in drugih proizvodih iz grozdja in vina (Ur.l. RS št. 70/97) dopolnjen in posodobljen register pridelovalcev grozdja in vina, ki se letno dopolnjuje in spreminja. Register vodi upravna enota, ki predpisane podatke iz registra v predpisanih rokih in na predpisan način pošlje MKGP. Podatke iz registra lahko uporablja ministrstvo za izdelavo katastra vinogradov, za spremljanje stanja in oblikovanje gospodarske politike na območju vinogradništva in vinarstva. Uporabljati jim mora tudi vsaka pooblaščen organizacija za opravljanje svojih nalog, to so upravna enota, pristojne inšpekcije, upravni organ, ki je pristojen za vodenje državne statistike, ter drugi organi, ko so pooblaščen z zakonom.

Iz RPGV (2001, 2006) smo uporabili podatke o pridelavi sorte 'Rebula' v vinorodnem okolišu Goriška brda, in sicer o skupnem obsegu vinogradov, številu trt, načinu pridelave grozdja (gojitvena oblika, ureditev vinograda, obdelava tal) in reliefne lastnosti vinogradov (nagib, ekspozicija).

3.2 ARHIV KMETIJSKO GOZDARSKEGA ZAVODA NOVA GORICA IN PODATKI IZ STROKOVNIH NALOG

Pred izdelavo Registra pridelovalcev grozdja in vina so glavnino podatkov o obnovah vinogradov in stanju le teh zbirali na Kmetijskih zavodih v okviru Kmetijsko svetovalnih služb.

Kmetijske zadruge vodijo zbirnike podatkov o količini in kakovosti pridelka, ki ga odkupujejo od svojih članov in kooperantov. Tako smo si pomagali s podatki, ki nam jih je podala Vinska klet Goriška Brda.

S pomočjo raznih anket in sestankov so specialisti na Kmetijskih zavodih te podatke združili in jih posredovali naprej pristojnim inštitucijam.

4 REZULTATI Z RAZPRAVO

4.1 VINOGRADI SORTE 'REBULA'

Rebula je sorta vinske trte, ki se na območju Republike Slovenije prideluje v vinorodnem okolišu Goriška brda, Vipavska dolina ter na območju podokoliša Vrhe v kraškem vinorodnem okolišu (Register..., 2006).

Po Registru (2006) je na območju Goriških brd posajenih 467 ha vinogradov s sorto 'Rebula' od skupnih 1987 ha, v Vipavski dolini 322 ha, na Krasu v podokolišu Vrhe pa 5 ha. Od leta 2001 se je po podatkih RPGV, obseg vinogradov s sorto 'Rebula' zmanjšal.

Poleg sorte 'Rebula' so po obsegu vinogradov v vinorodnem okolišu Goriška brda pomembne še sorte 'Merlot', 'Chardonnay', 'Sivi pinot', 'Zeleni sauvignon' in druge (preglednica 3).

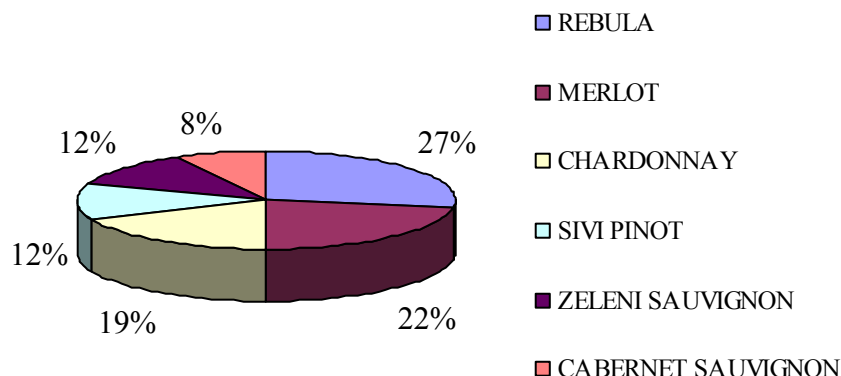
Preglednica 3: Vinogradi (ha) po posameznih sortah v vinorodnem okolišu Goriška brda (Register..., 2006).

Sorta vinske trte	Leto 2006
Rebula	467,4
Merlot	378,3
Chardonnay	315,9
Sivi pinot	201,8
Zeleni sauvignon	199,2
Cabernet sauvignon	130,5
Sauvignon	89,1
Beli pinot	79,2
Malvazija	29,9
Cabernet franc	29,5
Refošk	17,7
Modri pinot	16,2
Rumeni muškat	9,5
Skupaj	1.987,5

Upoštevajoč skupni obseg vinogradov po sortah, sorta 'Rebula' zaokrožuje 27 %, sledita sorti 'Merlot' in 'Chardonnay' (slika 6). Sorta 'Rebula' zavzema na vipavskem, glede na vse sorte 12 %, na prvem mestu pa je sorta 'Merlot' s 19 %.

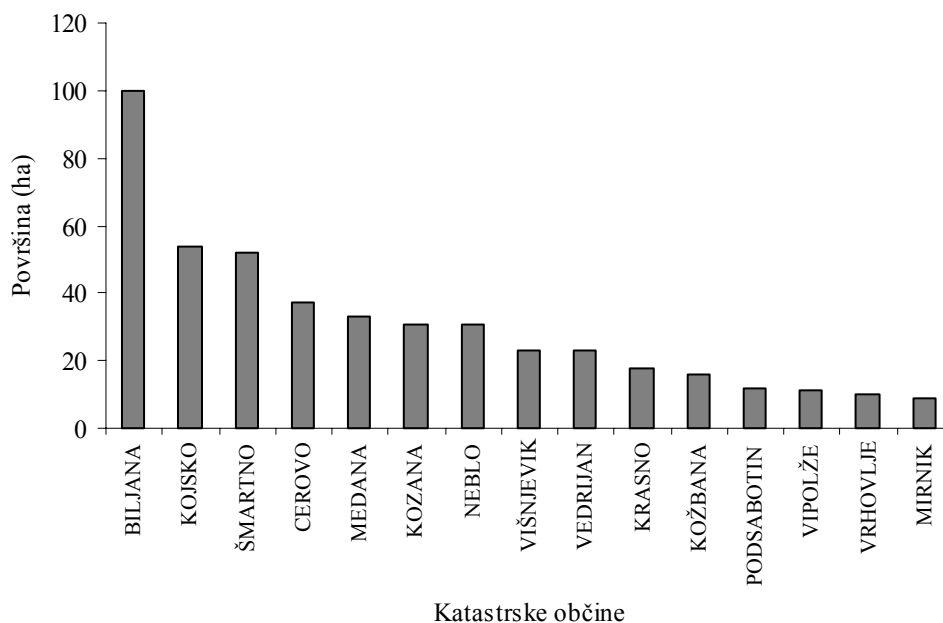
Preglednica 4: Vinogradi in število trsov 'Rebule' glede na celotno Slovenijo (Register..., 2006).

Vinorodni okoliš	Število trt	Obseg (ha)
Goriška brda	1378923	467
Vipavska dolina	971471	322
Brda in Vipavska dolina skupaj	2350394	789
Slovenija skupaj	57048840	16636

Slika 6: Vinogradi sorte 'Rebula', med šestimi najštevilčnejšimi sortami v vinorodnem okolišu Goriška brda (Register..., 2006).

V vinorodnem okolišu Goriška brda je sorta 'Rebula' razširjena na celotnem območju, ki zajema petnajst katastrskih občin. Zanimiv je tudi podatek o obsegu vinogradov, posajenih s sorto 'Rebula', po posameznih katastrskih občinah na območju Goriških brd.

Slika 7: Vinogradi, posajeni s sorto 'Rebula' v vinorodnem okolišu Goriška brda po katastrskih občinah (Register..., 2006).

Iz slike 7 je razvidno, da je kar 60 % vinogradov posajenih s sorto 'Rebula' v petih katastrskih občinah, in sicer Biljana, Kojsko, Šmartno, Cerovo in Medana. Pri tem moramo poudariti, da je katastrska občina Biljana, tudi največja na celotnem območju Goriških brd.

Katastrske občine, ki se nahajajo na severnem območju Goriških brd, kot so Mirnik, Vrhovlje, Krasno, imajo slabše ekološke razmere. To je vzrok, da se v zadnjih letih, na tem območju odsvetuje sajenje vinogradov s sorto 'Rebula', saj ne dosega dobre kakovosti grozdja (Rusjan, 2003).

Po deležu števila trt sorte 'Rebula', v primerjavi s številom vseh trsov vseh sort po vsej Sloveniji, zavzema 4,1 %. Iz teh podatkov lahko sklepamo, da je sorta 'Rebula' pomembna sorta in še vedno dobro zastopana (preglednica 4).

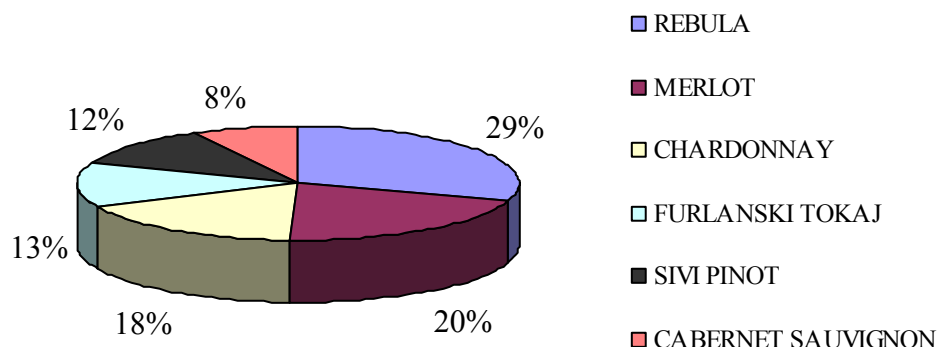
4.2 ŠTEVILO TRT SORTE 'REBULA'

Po podatkih RPGV je v letu 2006 na območju Goriških brd posajenih 1378900 trt sorte 'Rebula'. Glede na podatke iz prvega RPGV iz leta 2001 se je število posajenih trt v zadnjih petih letih povečalo za 14453 trt, kar z upoštevanjem povprečnega števila trt na hektar ocenjujemo povečanje obsega teh vinogradov samo za 3,0 ha. Če primerjamo spremembo v številu posajenih trt ostalih petih količinsko pomembnejši sort v okolišu opazamo, da je sorta 'Rebula' imela najmanjšo spremembo. V zadnjih letih se je največ posadilo trt sorte 'Merlot' in 'Chardonnay', prvi kot popularna rdeča sorta, drugi kot svetovna 'uspešnica'.

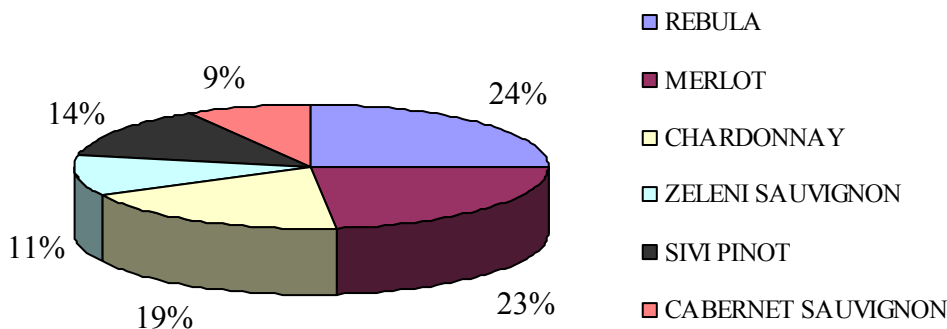
Preglednica 5: Število trt po posameznih sortah v vinorodnem okolišu Goriška brda (Register..., 2001, 2006).

Sorta vinske trte	Število trt	
	leto 2001	leto 2006
Rebula	1 364 470	1 378 923
Merlot	934 740	1 251 982
Chardonnay	802 528	1 028 971
Sivi pinot	571 461	745 775
Zeleni sauvignon	524 408	576 730
Cabernet sauvignon	353 115	470 077
Sauvignon	239 620	321 468
Beli pinot	238 793	256 506
Cabernet franc	84 351	97 114
Malvazija	52 742	87 995
Ostale	51 662	73 629
Refošk	32 695	63 326
Modri pinot	35 089	56 868
Skupaj	5 285 674	6 409 364

Na naslednji sliki vidimo primerjavo med številom trsov posajenih z različnimi sortami na območju Goriških brd. Še vedno se vidi trend mode rdečega vina, saj se še vedno sadi več rdečih sort. Povečalo se je celo število trt sorte 'Refošk', ki za Brda ni značilna sorta.

Slika 8: Delež sorte 'Rebula' v vinorodnem okolišu Goriška brda, med šestimi najštevilčnejšimi sortami (Register..., 2001).

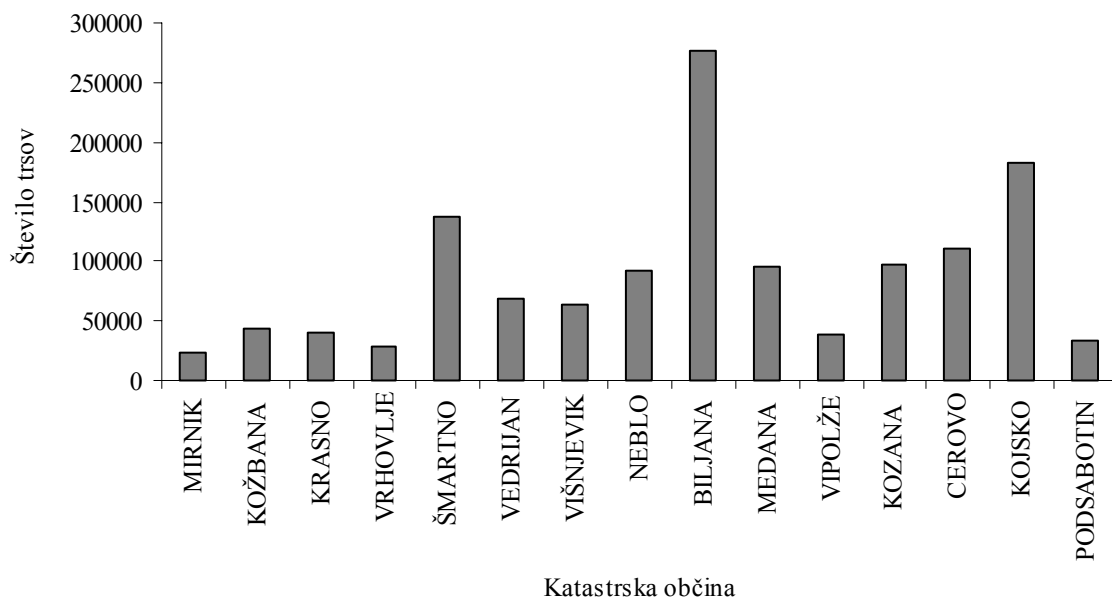

Slika 9: Delež sorte 'Rebula' v vinorodnem okolišu Goriška brda, med šestimi najštevilčnejšimi sortami (Register..., 2006).

Če primerjamo podatke iz leta 2001 in leta 2006 se je delež sorte 'Rebula' glede na ostale pomembnejše sorte zmanjšal, in sicer iz 29 % na 24 %, kar pomeni v povprečju v vsakem letu za 1 %. Zmanjšanje sorte 'Rebula' pripisujemo predvsem na račun večjega zanimanja po rdeči barvi vina, ki je trenutno moderna, kot je sorta 'Merlot' in po svetovni uspešnici kot je sorta 'Chardonnay'. Zmanjšanje sajenja trt smo ovrednotili tudi pri sorti 'Zeleni

sauvignon' ali po starem 'Furlanski tokaj', kar pripisujemo predvsem ukrepom EU o prepovedi uporabe imena tokaj.

V sliki 10 prikazujemo število trsov posajenih po vseh katastrskih občinah v Goriških brdih. Število trt na hektar je odvisno od ureditve vinograda, reliefa terena in razpoložljive mehanizacije za pridelavo grozdja. V katastrskih občinah Biljana, Kojsko, Šmartno in Cerovo je posajenih največ trt. Zanimiva bi bila primerjava podatkov iz leta 2001 s trenutnim stanjem, ampak to ni možno, ker nam register podatkov iz leta 2001 takega izpisa ne omogoča.

Slika 10: Število trt sorte 'Rebula' v briškem vinorodnem okolišu po katastrskih občinah (Register..., 2006).

4.3 SAJENJE SORTE 'REBULA'

Obnova vinogradov je v največji meri odvisna od ekonomskih dejavnikov, med katerimi sta pomembnejša prihodek na kmetiji in državna subvencija (podpora).

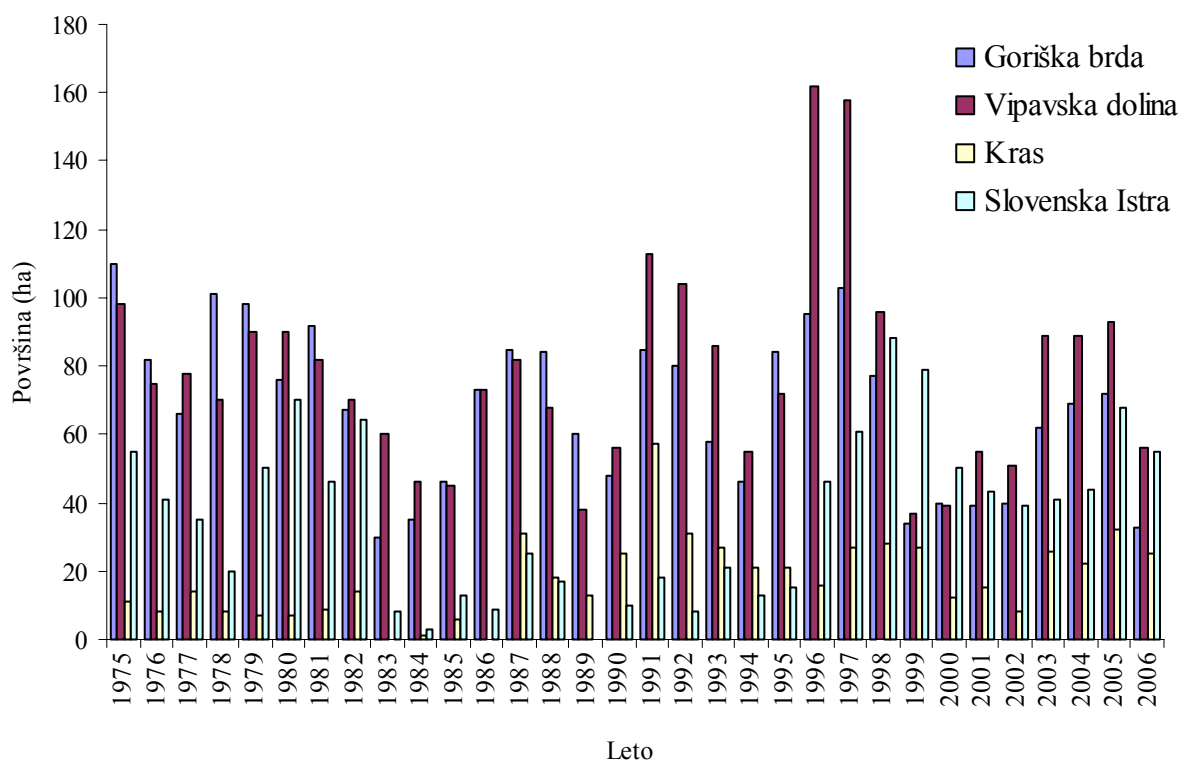
Povečana obnova vinogradov v letih od 1996 do 1998 je bila posledica novega načina subvencioniranja in višje subvencije za hektar obnovljenega vinograda ter relativno visokih cen grozdja in vina (Škvarč in sod., 2002). Od leta 1998 dalje, se ekonomski položaj pridelovalcev grozdja slabša in ob nespremenjenem načinu subvencioniranja obnov, so površine obnovljenih vinogradov vedno manjše. Strošek obnove vinograda se je močno povečal (Škvarč in sod., 2002).

Subvencije za obnovo vinogradov oziroma vrednotenje točkovanja se od leta 1996 niso povečale in država jih izplačuje vsako leto z večjim zamikom. Posledica nedodelanih programov razvoja vinogradništva in vinarstva ter negotovost vinogradnikov in vinarjev je upadanje obnove vinogradov. Vzrok za upadanje obnove je tudi posestna razdrobljenost,

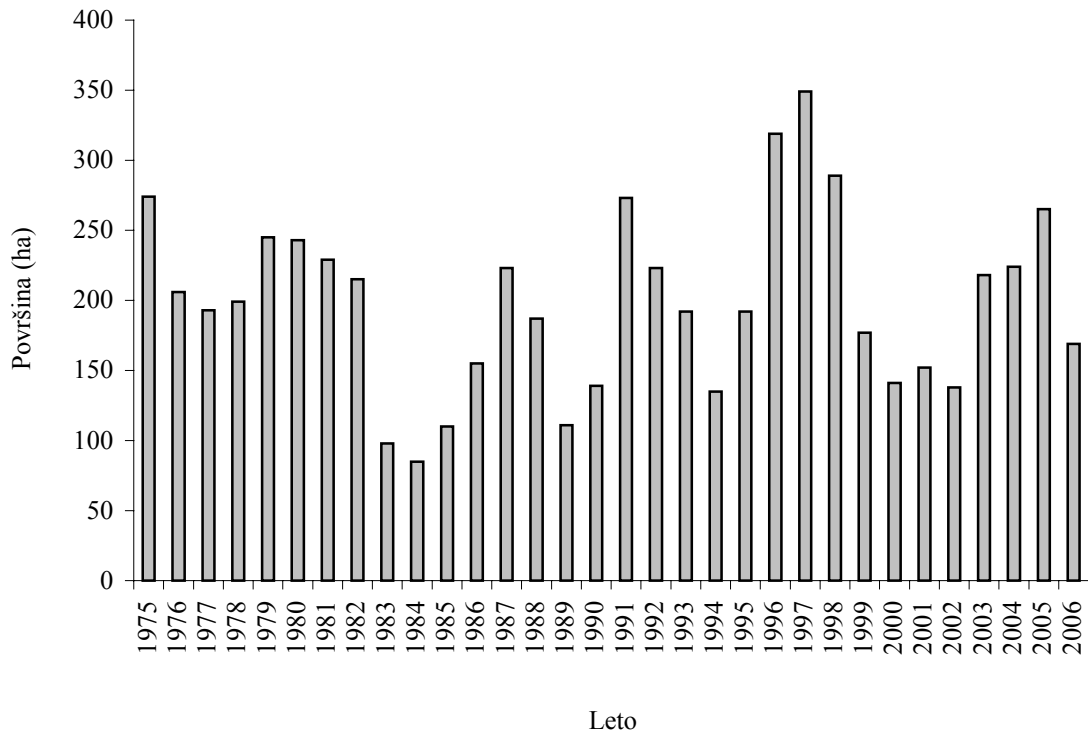
saj zadnjih deset let ni nikakršne možnosti za skupno oz. kompleksno obnovo vinogradov (Škvarč in sod., 2002).

Zmanjšanje sajenja trt je prizadelo tudi sorto 'Rebula' po vseh okoliših vinorodne dežele Primorska.

Slika 11: Obnova vinogradov s sorto 'Rebula' po vinorodnih okoliših Primorske v zadnjih nekaj desetletjih (Register..., 2006).

Slika 11 kaže, da se je obnova vinogradov v letih 1999, 2000, 2001 in 2002 v primorskih vinorodnih okoliših močno zmanjšala. V letu 1999 se je obnova vinogradov v vinorodnem okolišu Goriška brda, zmanjšala za 50 % od prejšnjega leta. To leto je bila najmanjša obnova vinogradov v tem vinorodnem okolišu od leta 1975 dalje. Zanimiv je podatek, da je bila obnova vinogradov v Slovenski Istri v letu 1999 nekoliko manjša kot v letu 1998. Zadnja leta se je trend obnove vinogradov le počasi povečeval, v letu 2006 pa se je ponovno zmanjšal. Predvidevamo, da je bil ta naraščajoči trend obnove vinogradov, posledica evforije pred vstopom Slovenije v Evropsko unijo.

Slika 12: Skupna obnova vinogradov po letih v vseh primorskih vinorodnih okoliših (Register..., 2006).

Iz preglednice obnove vseh sort v primorskih vinorodnih okoliših, je razvidno, da ob koncu devetdesetih let ni upadla samo obnova sorte 'Rebula', ampak vseh sort.

Zbrali smo podatke (preglednica 6) iz shranjene dokumentacije na Kmetijsko gozdarskem zavodu Nova Gorica o obnovi sorte 'Rebula' v vinorodnem okolišu Goriška brda in podatke iz Registra pridelovalcev grozdja in vina za leto 2006.

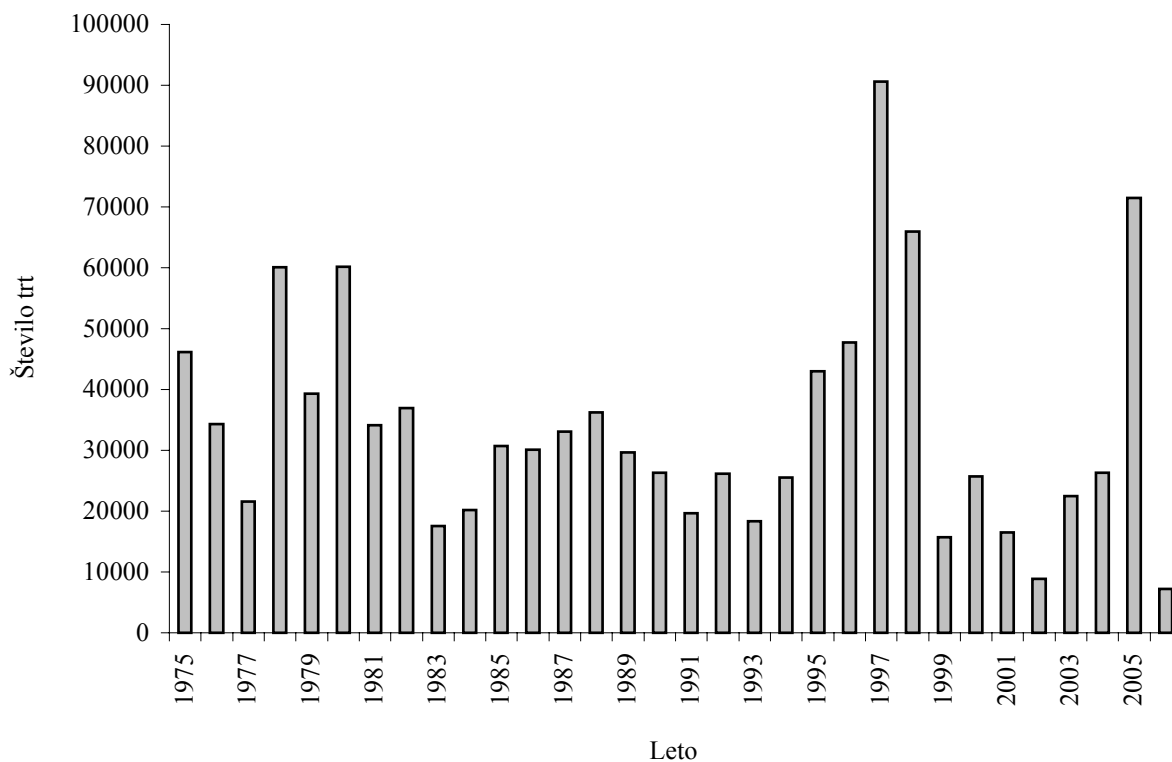
Preglednica 6 dokazuje trend upadanja deleža sorte 'Rebula' od 67,3 % v letu 1971 na 23,7 % v letu 2006, to pa v korist drugim modernejšim sortam kot so 'Chardonnay', 'Sivi pinot' in 'Sauvignon'.

Eden od razlogov za negativne spremembe vinogradov s sorto 'Rebula' v osemdesetih in devetdesetih letih je trend naraščanja sajenja rdečih sort. V preglednici 6 vidimo, da je bil v letu 1974, delež rdečih sort 34,3 %, kar je do danes največ.

Možen vzrok za manjšanje obnove vinogradov s sorto 'Rebula' je tudi vpliv globalizacije, kar je prineslo naraščanje sajenja s svetovnimi sortami, kot so 'Chardonnay', 'Sivi pinot', 'Beli pinot', 'Sauvignon' in druge. Trženje lokalnih sort ima gotovo druge zahteve.

Preglednica 6: Deleži (%) obnovljenih vinogradov po sortah glede na celoten obseg obnove v vinorodnem okolišu Goriška brda (Arhiv..., 2006; Register..., 2006).

Sorta	Leto			
	1971	1977	1989	2006
Rebula	67,3	50	43,7	23,7
Malvazija		2,7	3,9	1,5
Sauvignon			1	4,5
Laški Rizling		0,05		
Chardonnay			6	16
Beli Pinot		2	4,4	4
Zeleni Sauvignon	11,9	11	11,4	10
Sivi Pinot			1,1	10,2
Prosecco			0,2	0,1
Rumeni Muškat				0,5
Ostale Bele Sorte				0,3
Skupaj Bele	79,2	65,7	71,7	70,8
Merlot	20,8	31	25,4	19,2
Cabernet Sauvignon		2,1	1,7	6,6
Barbera		0,8	0,4	0,2
Modri Pinot			0,3	0,8
Refošk		0,4	0,5	0,9
Ostale Rdeče				1,5
Skupaj Rdeče	20,8	34,3	28,3	29,2

Slika 13: Število posajenih trt sorte 'Rebula' po posameznih letih od 1975 do danes dalje v vinorodnem okolišu Goriška brda (Register..., 2006).

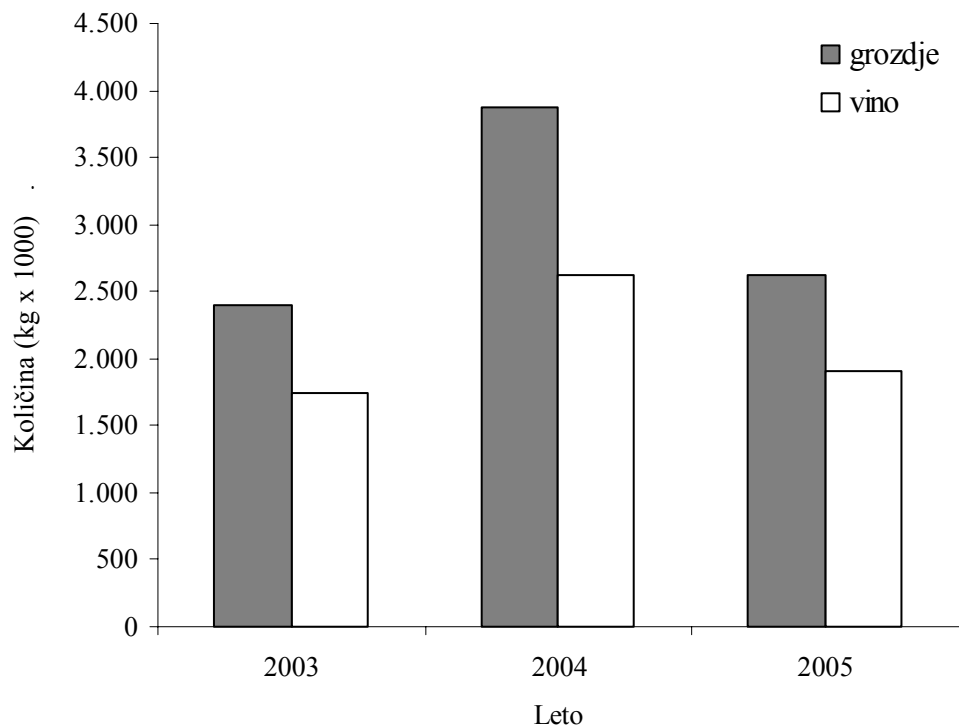
V letu 2005 se je obnova v Goriških brdih sorte 'Rebula', ponovno dvignila, kar pa ne velja za vinorodni okoliš Vipavska dolina, vendar ni dovolj obsežna za enostavno reprodukcijo.

Zaskrbljujoče je, ker se na izkrčenih vinogradih, kjer je bila prej sorta 'Rebula' na novo posadi druge svetovne sorte ali pa se vinograd trajno izkrči.

Zadnja leta se tako stanje nekoliko izboljšuje, po zaslugi strokovnih služb, ki se trudijo ohraniti to staro, udomačeno sorto, pa tudi po zaslugi vinogradnikov in vinarjev, ki so se z njeno promocijo precej potrudili. V obdobju 2001-2005 je potekal CRP projekt, ki je vključeval sorto 'Rebula' in mikrorajonizacijo oziroma vpeljevanje izraza *terroir* kar kaže na pozitiven primik pri uporabi strokovnih nalog v praksi.

4.4 KOLIČINA GROZDJA IN VINA SORTE 'REBULA'

Sorti 'Rebula' je bila v preteklosti storjena velika krivica, saj so jo obeležili z izrazom masovnica in ji tako dali pečat o veliki masi grozdja po trti in le to slabše kakovosti (Hrček in Korošec-Koruza, 1996). V zadnjih letih so Vinska klet Goriška brda in drugi briški vinogradniki dokazali nasprotno. Tako širok izbor različnih tipov elegantnega vina, kot ga je lahko pridelati iz sorte 'Rebula' doseže redko katerakoli druga sorta. Vino rebula dobrih letnikov lahko doseže častitljivo starost. Vinska klet Goriška brda hrani najstarejše vino rebula letnik 1956, to je od samega začetka ustanovitve kleti na Dobrovem.

Slika 14: Količina pridelanega grozdja sorte 'Rebula' in vina rebula v vinorodnem okolišu Goriška brda v zadnjih treh letih (Register..., 2006).

V triletnem obdobju 2003-2005 so v Goriških brdih pridelali v povprečju 2 969 277 kg grozdja oziroma 2 091 535 kg vina. Količina grozdja sorte 'Rebula' med leti precej niha, kar pripisujemo predvsem vremenskim razmeram, med katerimi je pojav suše najpomembnejši.

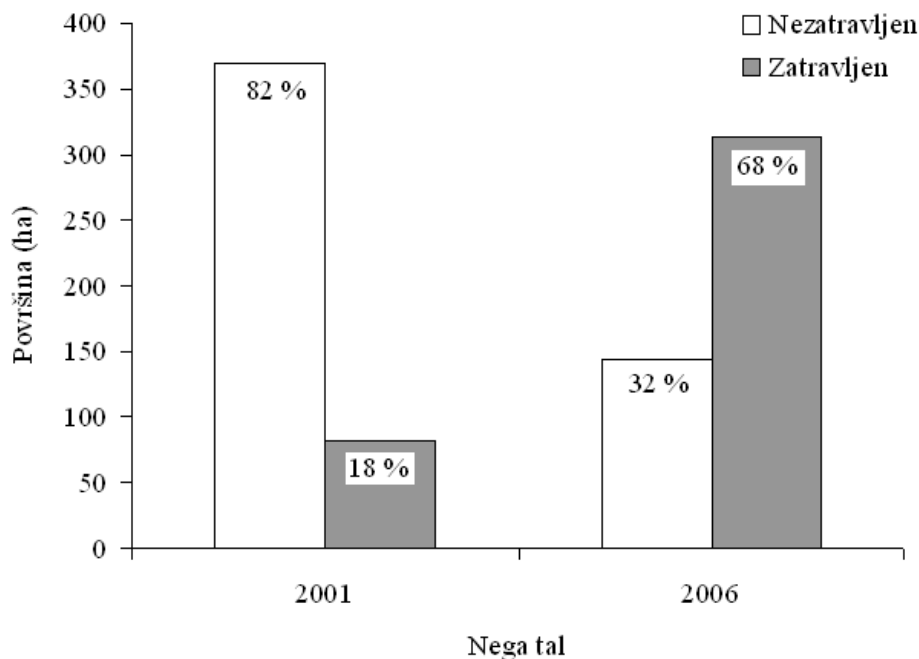
V letu 2001 so v Brdih pridelali 4 760 000 kg grozdja sorte 'Rebula', kar je predstavljalo 28 % vsega pridelanega grozdja, v letu 2005 pa z maso 2 624 414 kg grozdja sorte 'Rebula', le 22 % vsega grozdja.

4.5 ZNAČILNOSTI VINOGRADOV, POSAJENIH S SORTO 'REBULA'

4.5.1 Obdelava vinogradov, posajenih s sorto 'Rebula'

Pred leti je bil delež zatravljenih vinogradov v Goriških brdih zelo majhen. Z uveljavitvijo integrirane pridelave grozdja (IPG) in biološke pridelave, se počasi opušča klasično obdelavo tal v vinogradu. Ocenjujejo, da je približno 35 % vinogradov v IPG in 1,5 % vinogradov v biološki pridelavi, glede na vse vinograde v Sloveniji (Škvarč in sod., 2002). Na Primorskem je bilo v letu 2006 kar 84 ha vinogradov vključenih v biološko pridelavo, od tega je 50 % vinogradov v Goriških brdih.

Vse več vinogradnikov se odloča za ozelenitev vinogradov, zaradi številnih prednosti, kot jih navajajo Vršič in Lešnik (2001) in Fregoni (2005): spodbuja razrast korenin v vrhnjem sloju tal, na nagnjenih predelih bistveno zmanjša erozijo, olajša prehod z mehanizacijo, zmanjšuje porabo organske snovi, zmanjša izgubo vode, zmanjša bujnost sort, pospešuje transport K in P v notranjost tal, absorbcijo mikroelementov in zadrževanje N na površino, poveča aktivnost življenja v tleh (Vršič in Lešnik, 2001).

Slika 15: Zatravljeni in nezatravljeni vinogradi, posajeni s sorto 'Rebula' v vinorodnem okolišu Goriška brda (Register..., 2006).

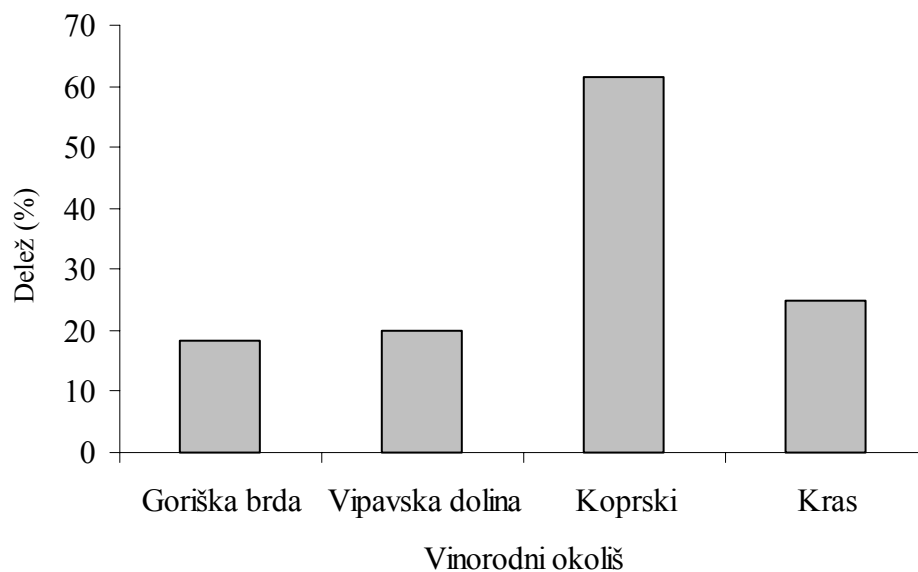
Na sliki 15 so prikazani podatki o deležu načina nege vinogradnih tal. V zadnjem šestletnem obdobju se je delež zatravljenih vinogradov povečal za 50 %, kar pomeni, da je približno 313 ha vinogradov s sorto 'Rebula' zatravljenih. Vzroki za tako povečanje je predvsem vse večje vključevanje vinogradnikov v IPG.

Še vedno pa obstajajo določeni razlogi, ki nasprotujejo zatravljenju vinogradov, to je pomanjkanje vode v sušnih območjih, visoki stroški setve in poslabšanje mikroklima.

Poglavitni pogoj za uvajanje zatravljenja je količina padavin v rastni dobi in kljub temu pride do paradoksa, saj je vse več zatravljenih vinogradov in vse manj padavin.

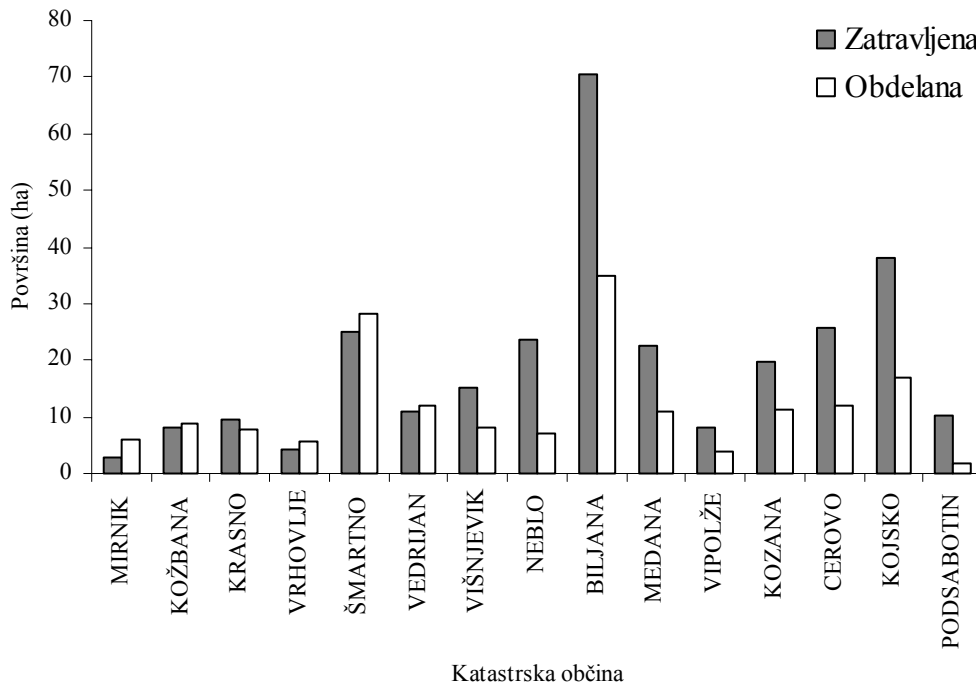
Ponekod so začeli uporabljati kombinacijo s kratkotrajno – delno ozelenitvijo v zimskem času.

V številnih vinogradih, ki so terasirani, se uporablja tudi kombinacija, da je brežina vse leto zatravljena, ploskev terase se klasično obdeluje v času rastle dobe, v zimskem času pa jo zatravijo.

Slika 16: Delež zatravljenih vinogradov v primorskih vinorodnih okoliših (Register..., 2001).

V Sloveniji je bilo leta 2001 povprečno 76 % vinogradov zatravljeni. V primerjavi z vinorodnima okolišema Slovenska Istra (prej koprski) in Kras je bil v briškem vinorodnem okolišu leta 2001 še vedno delež zatravljenih vinogradov zelo majhen. Če pa ga primerjamo z vinorodnim okolišem Vipavska dolina, kjer so ekološke razmere dokaj podobne, pa je delež zatravljenih vinogradov skoraj enak.

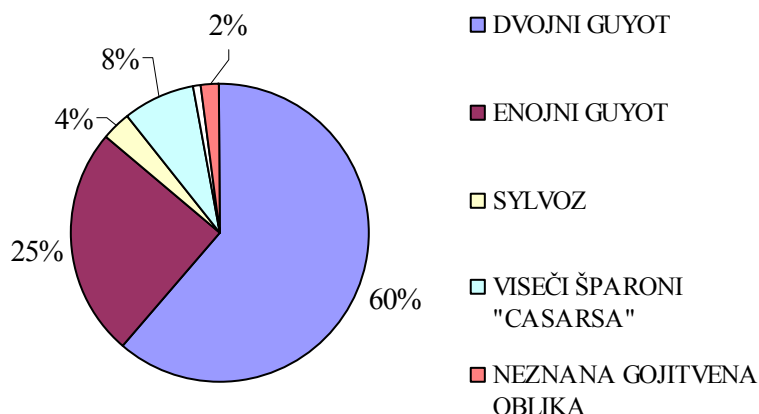

Slika 17: Zatravljenost vinogradov posajenih s sorto 'Rebula' po katastrskih občinah v Brdih (Register..., 2006).

Pri primerjavi razmerja zatravljen/nezatravljen vinograd po k.o. v Brdih se med k.o. kažejo razlike, saj prevladujejo zatravljeni vinogradi glede na obdelane, razen v k.o. Mirnik, Kožbana, Vrhovlje, Šmartno in Vedrijan. Katastrske občine z večjim deležem obdelanih vinogradov imajo skupno večjo povprečno nadmorsko višino, kar pogojuje obvezno terasiranje in terase niso zatravljene.

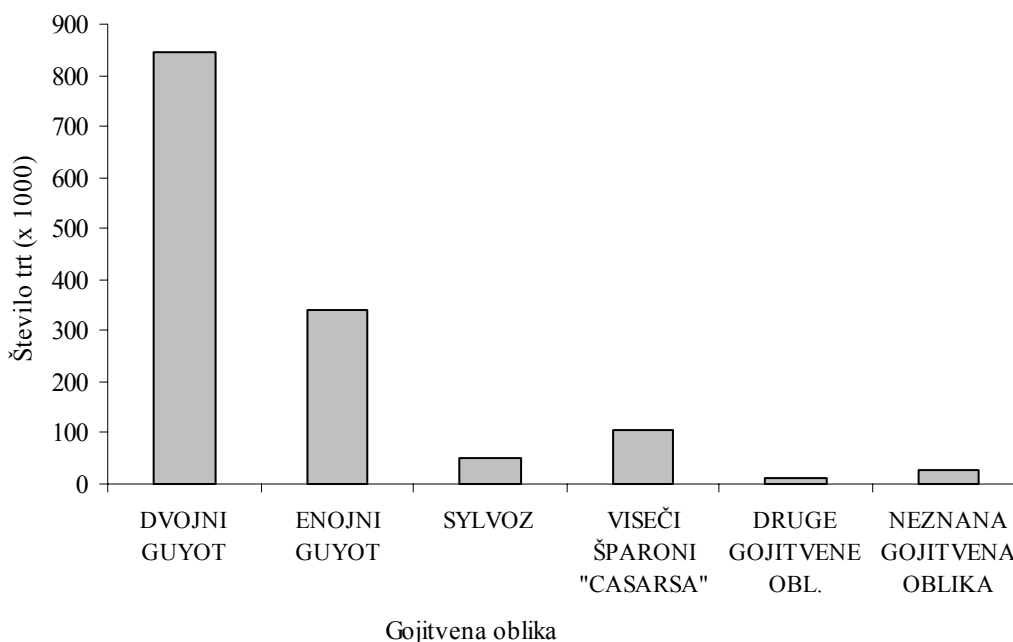
4.5.2 Gojitvene oblike pri sorti 'Rebula'

Med gojitvenimi oblikami se pri sorti 'Rebula' največ vinogradnikov (kar 60 %) v vinorodnem okolišu Goriška brda odloča za nizko gojitveno obliko dvokraki Guyot ('capuccino'), kjer šparone vežejo strmo navzdol. Pogostejše gojitvene oblike so še enokraki Guyot s 25 % in prostoviseča gojitvena oblika z 8 % vinogradov upoštevajoč vse gojitvene oblike (slika 18). Velik delež gojitvenih oblik s srednjo obremenitvijo potrjuje, da je sorta 'Rebula' znana kot manj bujna sorta (Peterlunger, 2000a, 2000b). Enako trend manjših obremenitev kot je enojni ali dvojni Guyot nakazuje, da so vinogradniki spoznali, da je 'Rebula' sorta, ki pri večji količini grozdja na trto ne daje dovolj kakovostnega grozdja (Peterlunger, 2000a, 2000b; Koruza in sod., 2002). Tudi zahteva IPG, pa tudi zadrug, ki odkupujejo grozdje je manjši hektarski pridelek z zgornjo mejo 10 t/ha. Prednosti gojitvene oblike Guyot z dvema šparonoma je možna daljša rez, boljša je razporeditev 'sokov' in večja rodnost pri močnejše upognjenem šparonu, na vrhu debela je dobro razvit rodni les.

Slika 18: Delež posamezne gojitvene oblike vinogradov posajenih s sorto 'Rebula' v Goriških brdih leta 2006 (Register..., 2006).

Pomanjkljivosti pa so slabša rast mladik na navzdol upognjenem delu šparona, neuravnoteženo je razmerje med listi in grozdjem, paziti je potrebno, da ni obremenitev prevelika, oteženo je zatikanje mladik med žice in preširoko je območje, pozicija grozdja (varstvo, oskrba listne površine in strojno obiranje so oteženi) (Vršič in Lešnik 2001).

Slika 19: Število trt različnih gojitvenih oblik sorte 'Rebula' na območju Goriških brd leta 2006 (Register..., 2006).

Pri primerjavi velikosti vinogradov in števila trt se spet vidi, da je pri enojnem in dvojnem Guyot tudi število trt na hektar večje, kar pripomore h kakovosti (Peterlunger, 2000a, 2000b). V vinorodnem okolišu Vipavska dolina je stanje glede gojitvenih oblik pri sorti 'Rebula', drugačno. Tu še prevladuje visoka gojitvena oblika s prosto visečimi šparoni 'Casarsa'.

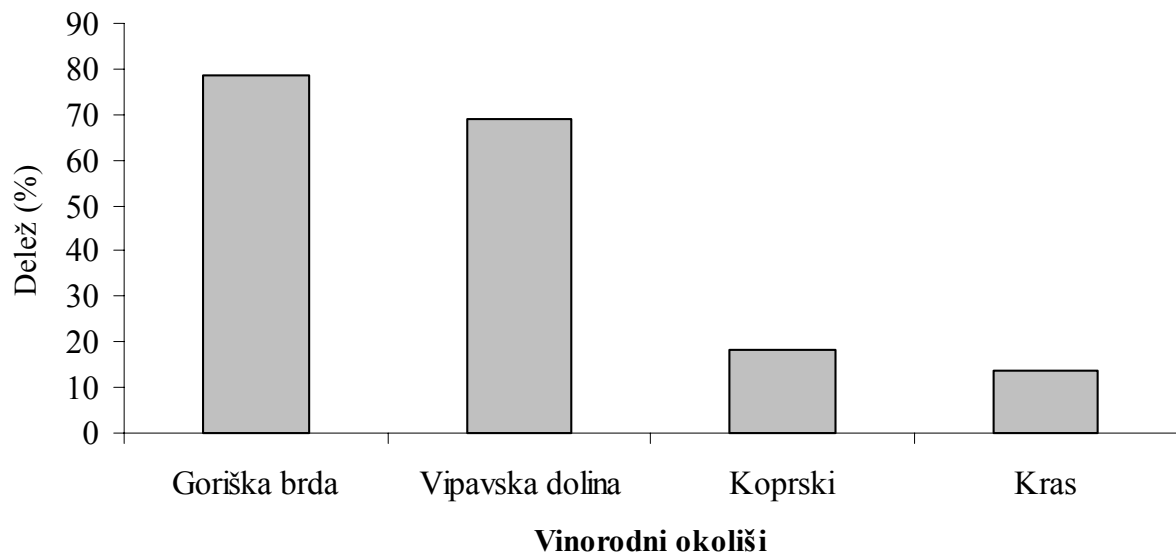
Gojitvena oblika 'Casarsa' zavzema v Vipavskem vinorodnem okolišu pri sorti 'Rebula' kar 49 %, kar pripisujemo predvsem starosti vinogradov posajenih s to sorto. Velika večina teh vinogradov je bila posajena od leta 1987 do 1998, ko je bila gojitvena oblika casarsa priporočena in tudi nujna zaradi zahtev po manjši intenzivnosti ročnega dela.

Vinogradi, ki so obnovljeni v zadnjih letih pa imajo gojitveno obliko dvokraki ali enokraki Goyot. Delež vinogradov sorte 'Rebula' s tema gojitvenima oblikama je v Vipavski dolini okrog 35 %.

4.5.3 Nagibi vinogradov posajenih s sorto 'Rebula'

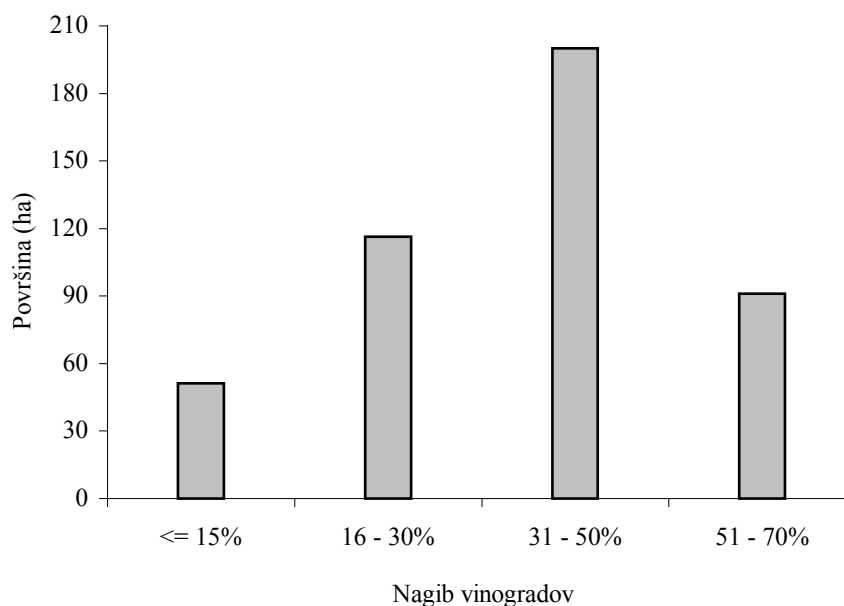
Načini ureditve vinogradov so odvisni od naravne danosti. Odločilni faktorji so nagib terena, relief in vremenske razmere. Na strmih legah in na območjih z močnimi in pogostimi nalivi je terasiranje edini možni način naprave vinograda (Vršič in Lešnik, 2001).

V primerjavi s celotno Slovenijo imata Goriška Brda in Vipavska dolina največji delež terasiranih vinogradov (slika 20).

Slika 20: Delež terasiranih vinogradov v primorskih vinorodnih okoliših (Register..., 2001).

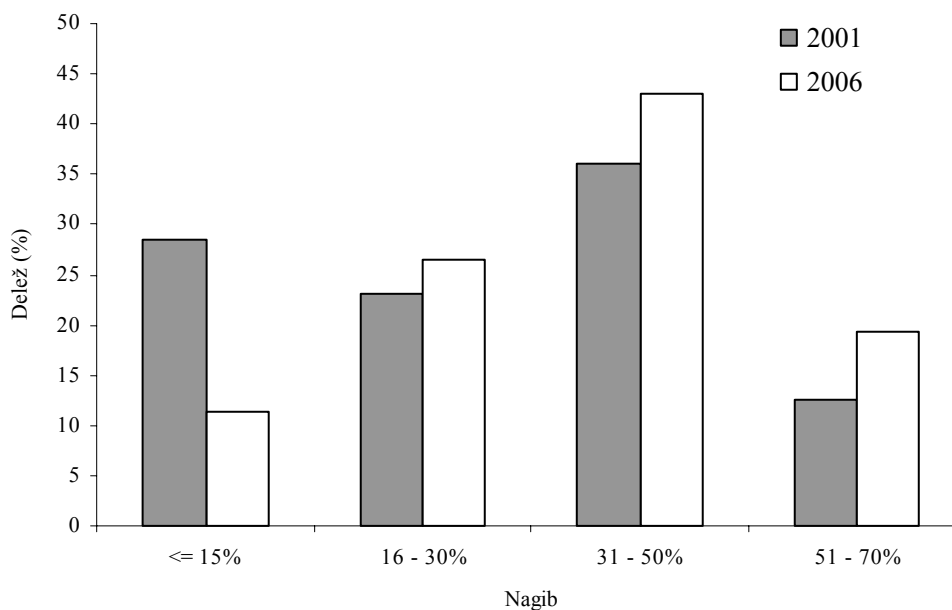
Vinorodni okoliš Goriška brda ima največji delež terasiranih vinogradov (80 %) v primerjavi z ostalimi primorskimi vinorodnimi okoliši.

Slika 21: Vinogradi, posajeni s sorto 'Rebula', glede na nagib v Goriških brdih (Register..., 2006).

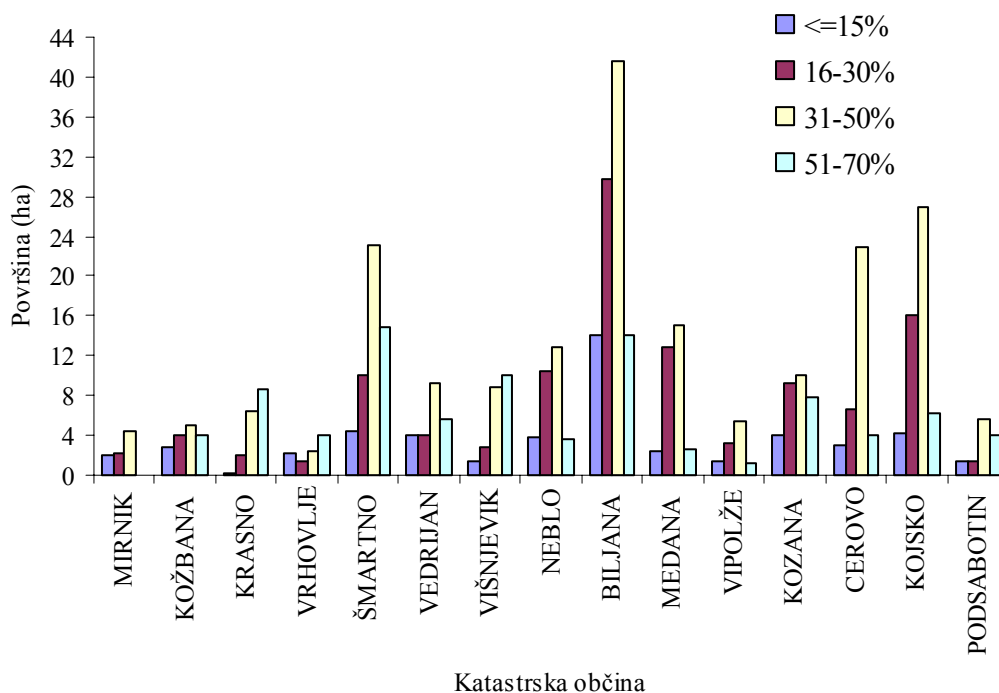
Glede na podatke iz slike 21 lahko trdimo, da je v Brdih trenutno okrog 400 ha vinogradov s sorto 'Rebula', ki so na nagibih, večjih od 16 %. Pri takem nagibu se stroški obnove vinograda in pridelave grozdja precej povečajo.

V načrtovanje subvencioniranja obnove vinogradov z nagibom nad 30 %, bi se morala poleg Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano vključevati še ostala Ministrstva, ki skrbijo za skladen regionalni razvoj, za demografska in socialna področja in ohranjanje krajine. Podatke o nagibih po vinorodnih okoliših bi lahko primerjali s podatki o nagibih obnovljenih vinogradov in na ta način lažje načrtovali obseg in višino subvencij za obnovo vinogradov. Večina vinogradov, ki se opušča, je na strmih in za obdelavo težavnejših legah, kar je zaskrbljujoče in zasluži največjo pozornost. Slika 22 prikazuje delež vinogradov s sorto 'Rebula' in pripadajočimi nagibi v letih 2001 in 2006.

Slika 22: Delež vinogradov sorte 'Rebula', posajene na določenem nagibu (%), na območju Goriških brd (Register..., 2001, 2006).

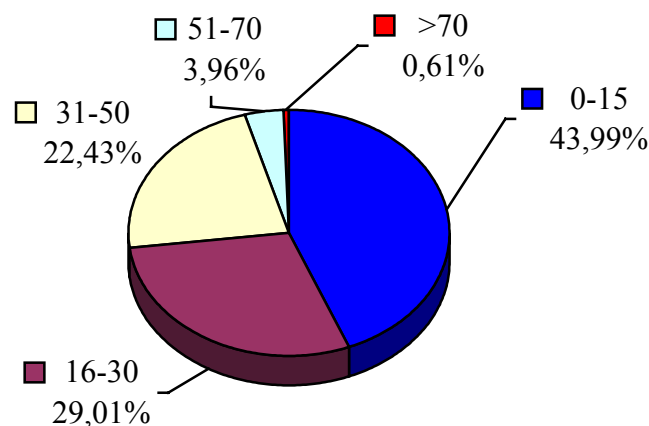
Pri primerjavi deleža vinogradov s sorto 'Rebula' na določenih nagibih vinogradov smo dobili podatke, ki kažejo, da so v zadnjem obdobju 2001-2006 obnavljali vinograde in sadili omenjeno sorto predvsem na strmejših legah. Delež vinogradov z minimalnimi nagibi se je od leta 2001 zmanjšal za 17 %, medtem ko se je delež vinogradov z večjimi nagibi v povprečju povečal, predvsem vinogradov z nagibom večjim od 31 %.

Slika 23: Nagibi vinogradov s sorto 'Rebula' po katastrskih občinah v Goriških brdih (Register..., 2006).

V večini katastrskih občin prevladujejo nagibi vinogradov med 31 % in 50 %, razen v Krasnem, Višnjeviku in Vrhovljah, kjer so nagibi še večji od 51 %, vendar je to le manj kot 10 % skupnih vinogradov.

Pred leti je bil v okviru O.I.V. organiziran Center za hribovsko vinogradništvo ali vinogradništvo na strmih legah. Določili so kriterije, ki opredeljujejo vinogradništvo pri nadmorski višini nad 300 metrov in nagibu terena nad 30 %, kot »herojsko vinogradništvo« (Škvarč in sod., 2002).

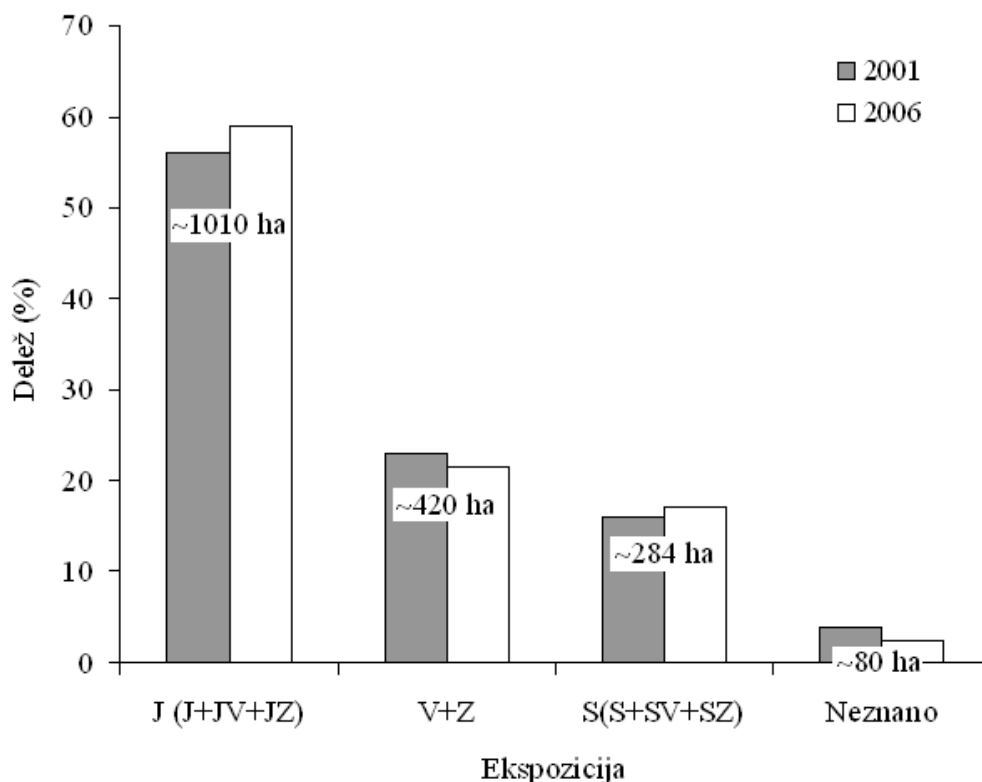

Slika 24: Delež vinogradov z različnimi nagibi v Vipavski dolini (Register..., 2006).

Pri primerjavi pridelave sorte 'Rebula' v Brdih in Vipavski dolini vidimo, da je delež vinogradov z manjšim nagibom v slednjem vinorodnem okolišu precej večji in zato pridelava grozdja toliko cenejša. Omenjena okoliša imata drugačne ekološke razmere, katere bi bilo potrebno upoštevati pri dodeljevanju subvencij za obnovo in prestrukturiranje vinogradov.

4.5.4 Ekspozicija vinogradov posajenih s sorto `Rebula`

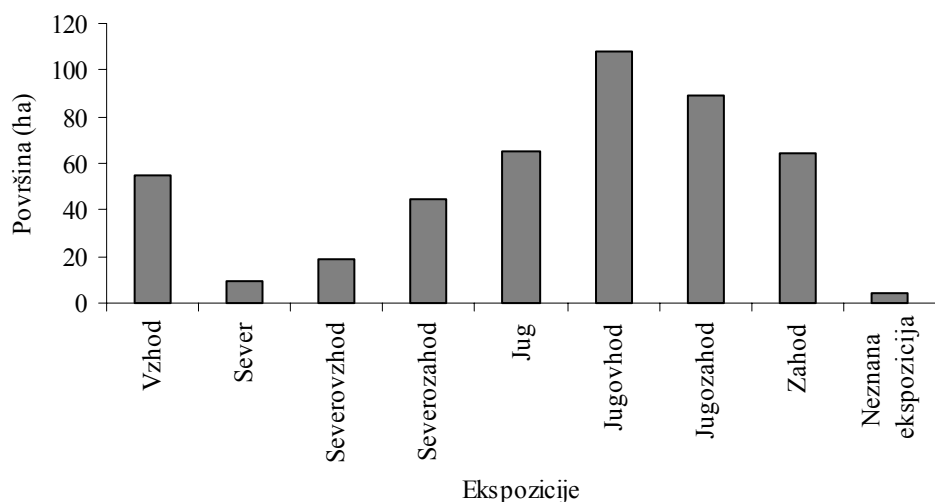
Ekspozicija vinograda je pomembnejši reliefni dejavnik, ki vpliva na obnovo vinograda. Ko govorimo o ekspoziciji vinograda mislimo le na izpostavljenost vinogradov glede na sonce. Proti soncu nagnjena južna lega zagotavlja vinski trti največjo svetlobo in toploto, ki jih v ravnini na isti geografski širini ne bi bila deležna (Vršič in Lešnik, 2001). Pomembnost osvetlitve na rast in rodnost trte omenjata tudi Smart in Robinson (1991).

Slika 25: Ekspozicija in približna ocena obsega vinogradov pripadajočih leg v Goriških brdih (Register..., 2001, 2006).

Največje razlike med legami nastanejo predvsem v spomladanskih in jesenskih mesecih. V Brdih je bilo leta 2001 največ vinogradov z južno ekspozicijo, sledijo vzhodne in zahodne lege, medtem ko je bilo najmanj vinogradov s severno lego, kar je zaželeno, saj je manj primerna za pridelavo grozdja. Na sliki 26 so prikazani vinogradi glede na ekspozicijo. Ocenjujemo, da je okrog 300 ha vinogradov, posajenih s sorto 'Rebula', na južnih legah, kar ocenjujemo kot pozitivno, saj omenjena sorta potrebuje za dobro rast in boljšo kakovost grozdja najboljše južne lege (Hrček in Korošec-Koruza, 1996).

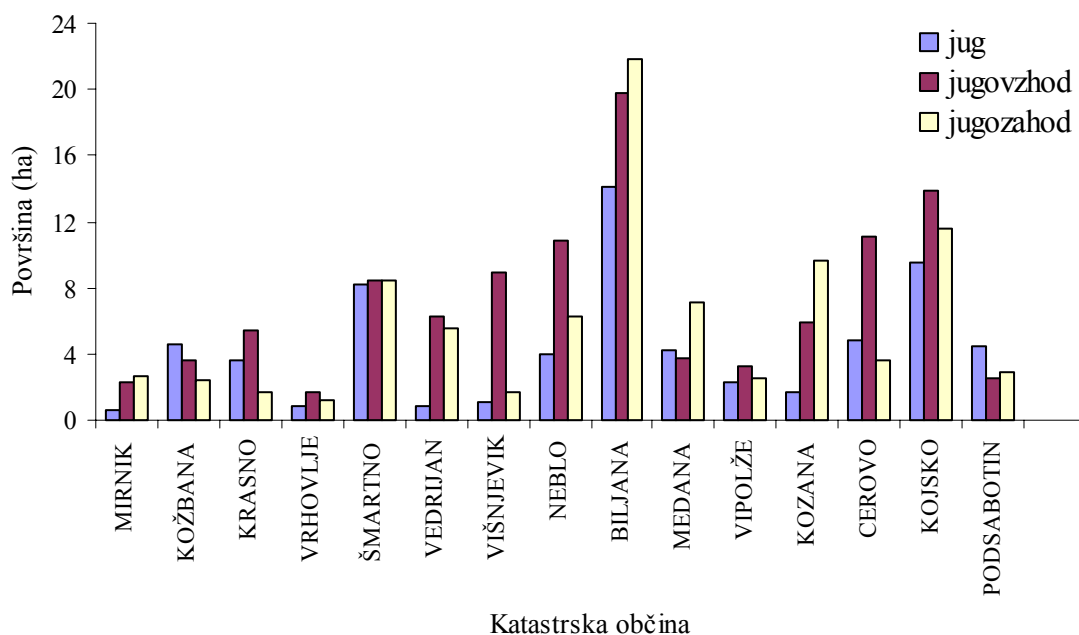
V splošnem po rajonizaciji v vinorodni deželi Primorska ekspozicija ni odločilni dejavnik za lego vinograda. V Istri ali Vipaski dolini je znanih kar nekaj takih leg na severni strani, vendar je v Brdih to pomembnejši dejavnik, verjetno zaradi specifičnih in drugačnih klimatskih razmer (Rusjan, 2002).

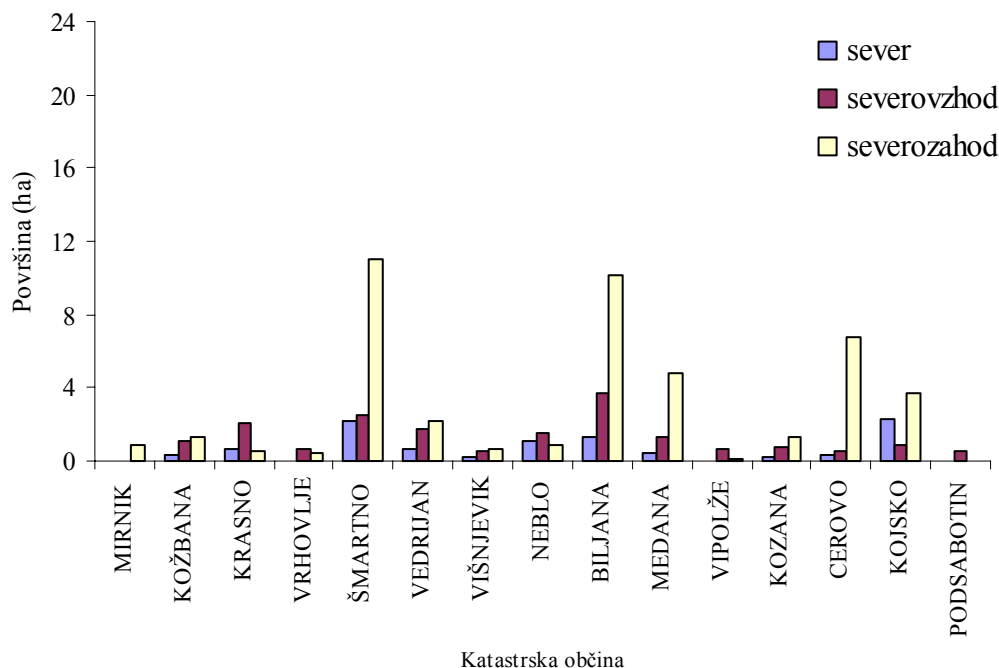
Slika 26: Vinogradi, posajeni s sorto 'Rebula', na različnih ekspozicijah (Register..., 2006).

Večina vinogradov posajenih s sorto 'Rebula', je na južnih, jugozahodnih in jugovzhodnih legah.

Najmanjši delež je vinogradov posajenih na severnih legah.

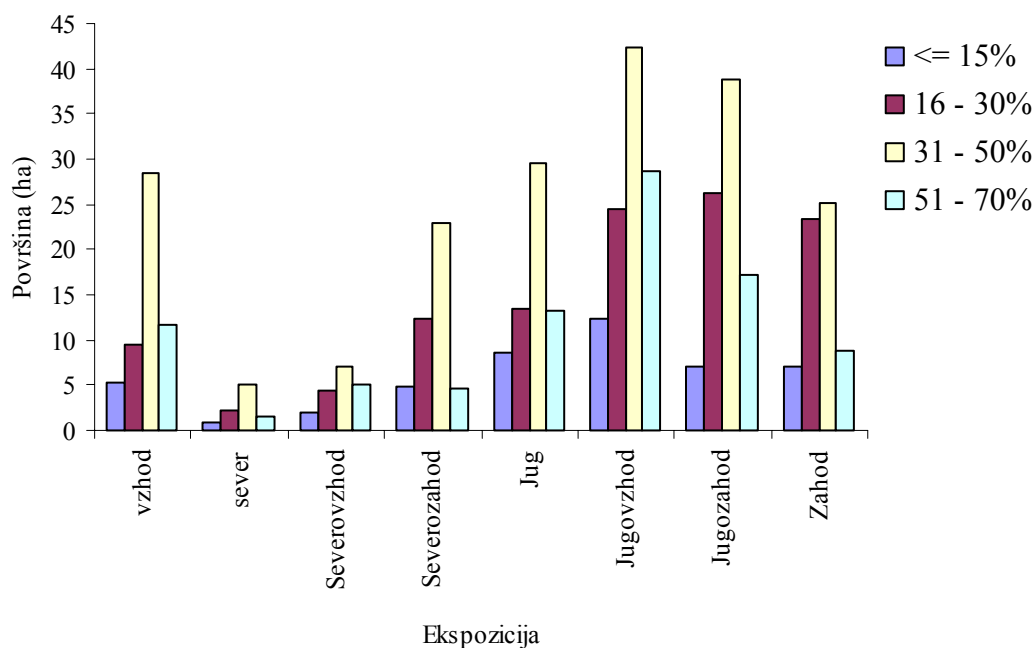
Slika 27: Vinogradi, na južnih legah posajeni s sorto 'Rebula' po katastrskih občinah Goriških brd (Register..., 2006).

Slika 28: Vinogradi na severnih legah posajeni s sorto 'Rebula' po katastrskih občinah Goriških brd (Register..., 2006).

Pri primerjavi najboljših in slabših ekspozicij vinogradniških leg po katastrskih občinah v Goriških brdih vidimo, da je delež boljših leg za sorto 'Rebula' precej večji. Skupni obseg vinogradov s sorto 'Rebula' po katastrskih občinah je različen, saj so katastrske občine različnih velikosti, vendar lahko trdimo, da prav v okoliših, kjer je največ sorte 'Rebula', je ta posajena tudi na manj dobrih legah. Slednjo trditev pripisujemo predvsem pomanjkanju vinogradniških leg ob danem reliefu.

Pri prestrukturiranju vinogradov bi morali usmerjati obnovo tudi glede na te podatke ali pa na teh slabših legah še bolj paziti na to, da niso trte preobremenjene, zato pridejo v poštev predvsem nizke gojitvene oblike enojni in dvojni Guyot. Ali, če že je krčenje vinogradov, naj se začne tam, kjer so slabše lege, ki ob nobeni tehnološki rešitvi ne dajejo kakovosti. Take lege je že na grobo ocenil Rusjan (2002), kjer izpostavlja predvsem lege severnega dela Brd.

Slika 29: Vinogradi s sorto 'Rebula' na različnih legah in nagibih v Goriških brdih leta 2006 (Register..., 2006).

Podatki iz slike 29 nam povedo, da se v zadnjih letih obnavlja vinograde s sorto 'Rebula' predvsem na zemljiščih z velikim nagibom, saj je največji delež vinogradov s sorto 'Rebula' na nagibu med 31 in 50 %.

5 SKLEPI

Z zbiranjem in vrednotenjem podatkov o pridelavi sorte 'Rebula' smo prišli do zanimivih napotkov za usmerjanje obnove vinogradov s to sorto in za doseganje boljše kakovosti.

Delež sorte 'Rebula' v briškem vinorodnem okolišu se je v zadnjih 35 letih močno zmanjšal. Leta 1971 je bil delež te sorte 67 %, v letu 2001 je bil 29 %, v letu 2006 pa le še 24 % obsega vseh vinogradov.

Zaradi zmanjšanja obsega obnove s sorto 'Rebula' in zaradi krčenja obstoječih vinogradov se je zmanjšalo tudi število trt in posledično tudi skupen obseg vinogradov posajenih s to sorto.

Pridobljeni podatki nam kažejo, da se vse več vinogradov, posajenih s sorto 'Rebula', v vinorodnem okolišu Goriška brda zatavlja, med gojitvenimi oblikami pa se večina vinogradnikov odloči za dvojni Guyot. S tem je že izpolnjena ena od zahtev v pridelavi kakovostnega grozdja, ker ta gojitvena oblika ne omogoča prevelike obremenitve trte. Največ vinogradov je na južnih ekspozicijah in na nagibu terena nad 31 %. Posledica velikega nagiba terena je, da je večina vinogradov terasiranih.

V briškem vinorodnem okolišu je bilo leta 2001 pridelanega 4 760 000 kg grozdja sorte 'Rebula', kar je predstavljalo 28 % vsega pridelanega grozdja v tem okolišu. V letu 2005 pa so v tem okolišu pridelali 2 624 414 kg grozdja sorte 'Rebula', kar predstavlja le še 22 % vsega pridelanega grozdja. Kljub upoštevanju različnih letnih ekoloških razmer, je viden trend upadanja pridelave omenjene sorte.

Ker je v vinorodnem okolišu Goriška brda vse manj prostih zemljišč, ki so še primerna za obnovo vinogradov, je pomembno, da se sorta 'Rebula' ohrani na teh legah, kjer se večinoma nahaja sedaj. Južne in strme lege so zanjo najprimernejše. Če bomo ta prostor namenili drugim sortam je boj za ohranitev te stare domače sorte že vnaprej izgubljen.

Trenutne prednosti sorte 'Rebula' vidimo predvsem v tem, da se moda rdečega vina zmanjšuje, da je sorta manj problematična za trtno rumenico, kot na primer sorta 'Chardonnay' in da se povpraševanje po lokalnem in tradicionalnem vinu povečuje.

6 POVZETEK

Sorta `Rebula` je stara, udomačena briška sorta, ki se je na območju Brd ohranila in ostala kot vodilna bela sorta, kljub številnim težavam in nasprotovanj pri njeni pridelavi.

Z diplomskim delom smo zbrali in ovrednotili razpoložljive podatke o pridelavi sorte 'Rebula' v vinorodnem okolišu Goriška brda.

Večino podatkov smo pridobili iz Registra pridelovalcev grozdja in vina (2001, 2006), ki ga vodi Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano. Leta 1999 je bil z Zakonom o vinu dopolnjen in urejen Register grozdja in vina, kjer se letno zbirajo vsi podatki o pridelavi grozda in vina, o prodaji le tega, o obnovah vinogradov in drugo. Drugi vir informacij je bil arhiv Kmetijsko gozdarskega zavoda Nova Gorica, kjer imajo zbrane podatke o obnovah vinogradov za nekaj desetletij. S spremljanjem teh podatkov in primerjavo lahko pridemo do uporabnih rezultatov, ki naj bi kazali trend spreminjanja slovenskega vinogradništva.

Po podatkih za leto 2006, je v briškem vinorodnem okolišu posajenih 1 378 9000 trt sorte `Rebula`, na površini 467 ha, kar je 22 % glede na število vseh sort, ki rastejo v tem okolišu, medtem ko glede na površino predstavlja 24 % površine. Delež sorte `Rebula` v briškem vinorodnem okolišu se je v zadnjih 35 letih močno zmanjšal, saj se je iz 67 % leta 1971 zmanjšal leta 2006 na 24 %.

Zaradi zmanjšanja obsega splošne obnove vinogradov s sorto `Rebula`, ki jo predpisujemo predvsem povečanju stroškov obnov in nepravilnemu ter zakasnjnemu subvencioniranju oziroma izplačilu obnov se je zmanjšalo tudi število trt in posledično tudi skupna površina posajena s to sorto. Število trt ni popolnoma primerljiv podatek, saj nove prakse v vinogradništvu, predvsem gostejše sajenje v zadnjih letih popačijo dejansko stanje obsega vinogradov.

Maso pridelanega grozdja in vina sorte `Rebula` lahko spremljamo šele od leta 1999, ko je bil po Zakonu o vinu dopolnjen in urejen Register pridelovalcev grozdja in vina. V letu 2001 so v Goriških brdih pridelali 4 760 000 kg grozdja sorte 'Rebula', kar je predstavljalo 28 % vsega pridelanega grozdja v tem okolišu. V letu 2005 pa so pridelali le 2 624 414 kg grozdja te sorte, kar predstavlja le še 22 % vsega pridelanega grozdja. Količina pridelanega grozdja je v veliki meri odvisna od letnih vremenskih razmer, vendar je kljub upoštevanju le teh, viden trend upadanja pridelave sorte 'Rebula'.

Podatki iz RPGV za leto 2006 kažejo, da se vse več vinogradov s sorto `Rebula` v vinorodnem okolišu Goriška brda zatavlja, kar prepisujemo predvsem vključevanju vinogradnikov v IPG. Med gojitvenimi oblikami se večina vinogradnikov odloči za dvojni in enojni Guyot. Največ obnovljenih vinogradov je na južnih ekspozicijah in na nagibu terena nad 31 %. Pri vrednotenju podatkov smo ugotovili, da se je vse več vinogradov s sorto 'Rebula' obnavljalo na južnih in zanjo primernih legah. Te pa so na večjih nagibih,

kar pomeni drago in zahtevnejšo obnovo. Obenem nam to pove, da za sorto `Rebula` že primanjkuje dobrih in zanjo najprimernejših leg.

Ker je v vinorodnem okolišu Goriška brda vse manj prostih primernih vinogradniških površin je pomembno, da se sorta `Rebula` ohrani na teh južnih legah, kjer se večinoma prideluje sedaj. Te južne in strme lege so zanjo najprimernejše. Če bomo ta prostor namenili drugim sortam, je boj za ohranitev te stare domače sorte že vnaprej izgubljen.

Zbrani in ovrednoteni podatki o pridelave sorte 'Rebula' bodo v pomoč vinogradnikom in ljubiteljem sorte 'Rebula' v Goriških brdih, saj bodo mogli glede na trend zmanjšanja pridelave sorte, postoriti še veliko več za ohranjanje sorte in promocijo vina rebula.

Take podatke bi bilo potrebno vrednotiti letno in to za vsako sorto, saj kažejo kakšno je trenutno stanje in nakazujejo trend spreminjanja vinogradništva v posameznem vinorodnem okolišu.

7 VIRI

- Arhiv Kmetijsko gozdarskega zavoda Nova Gorica. 2006. Nova Gorica, Kmetijsko grozdarski zavod (izpis iz baze podatkov).
- Cosmo I., Polsinelli M. 1957. Ribolla gialla. *Anale della Sperimentazione Agraria*, 9, 3: 1-8.
- Doberšek T. 1978. Vinogradništvo. 2. izdaja. Ljubljana, Državna založba Slovenije: 414 str.
- Elaborat o rajonizaciji vinogradniškega območja Republike Slovenije, o sortah vinske trte, ki se smejo saditi in o območjih za proizvodnjo kakovostnih vin. 1998. Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije: 96 str.
- Fregoni M. 2005. *Viticultura di qualita*. Verona, Phytoline: 819 str.
- Galet P. 1988. *Cepages et vignobles de France*. Tome I. Les vignes américaines. Montpellier, Imprimerie Charles Déhan: 553 str.
- Hrček L., Korošec-Koruza Z. 1996. Sorte in podlage vinske trte. Ptuj, Slovenska vinska akademija Veritas: 191 str.
- Koruza B., Lokar V., Lavrenčič P., Korošec-Koruza Z., Topolovec A., Gregorič J. 2002. *Introdukcija in selekcija vinske trte v letu 2002*. Ljubljana, Birografika BORI: 74 str.
- Kosta H. 1998. *Vinogradniški nasveti*. Ljubljana, Kmečki glas: 149 str.
- Nemanič J. 1999. *Spoznajmo vino*. Ljubljana, Kmečki glas: 200 str.
- Mesečni bilten ARSO. Agencija RS za okolje. Letnik 2002 – 2005. 2006
http://www.arso.gov.si/o_agenciji/knjiznica/publikacije/bilten.htm (maj, 2006).
- Pravilnik o razdelitvi vinogradniškega območja v Republiki Sloveniji, absolutnih vinogradniških legah o dovoljenih ter priporočenih sortah vinske trte. Ur.l. RS št. 69 - 10681/03.
- Pravilnik o registru pridelovalcev grozdja in vina in katastru vinogradov. Ur.l. RS št. 5/04.
- Predlog o rajonizaciji vinogradniških površin. 1997. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: 75 str.
- Peterlunger E. 2000a. *Gojivne oblike vinske trte*. Nova Gorica, Kmetijsko veterinarski zavod: 12 str.

- Peterlunger E. 2000b. Obdelovalne tehnike za boljšo kakovost grozdja. Nova Gorica, Kmetijsko veterinarski zavod: 12 str.
- Radikon B., Blaškovič Z., Ribolica D. 1995. Nekaj o vinu Rebuli kot najstarejši Briki. *Sodobno kmetijstvo*, 28, 1: 35-36
- Register pridelovalcev grozdja in vina. 2001. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano (izpis iz baze podatkov).
- Register pridelovalcev grozdja in vina. 2005. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano (izpis iz baze podatkov).
- Register pridelovalcev grozdja in vina. 2006. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano (izpis iz baze podatkov).
- Rusjan D. 2002. Revizija mikrorajonizacije vinorodnega okoliša Goriška brda in vpliv modela agro-ampelotehnike na količino in kakovost pridelka sorte Merlot. Magistrsko delo. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo: 130 str.
- Rusjan D. 2003. Razlike v kakovosti grozdja sort 'Rebula' (*Vitis vinifera* L. cv. 'Rebula') in 'Chardonnay' (*Vitis vinifera* L. cv. 'Chardonnay') v Goriških brdih. Zbornik Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, *Kmetijstvo*, 2: 253-263.
- Rusjan D., Korošec-Koruza Z. 2003. Mikrorajonizacija vinorodnega okoliša Goriška brda. Zbornik Biotehniške Fakultete Univerze v Ljubljani, *Kmetijstvo*, 81-2: 357 – 367 str.
- Smart R., Robinson M. 1991. Sunlight into wine. Adelaide, Winetitles: 88 str.
- Stritar A. 1990. Krajina, krajinski sistemi. Raba in varstvo tal v Sloveniji. Ljubljana, Partizanska knjiga: 173 str.
- Škvarč A., Ozimič D., Maljevič J., Štabuc R., Novak E., Carlevaris B. 2002. Vinogradi za tretje tisočletje. V: Vinogradi in vina za tretje tisočletje. 2. vinogradniško vinarški kongres, Otočec, 31. 1. - 2. 2. 2002. Puconja M. (ur.). Nova Gorica, Strokovno društvo vinogradnikov in vinarjev Slovenije, Zveza društev vinogradnikov in vinarjev Slovenije in Poslovna skupnost za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije: 1 - 18.
- Vertovec M. 1844. Vinoreja - ponatis. Ljubljana: 253 str.
- Vršič S., Lešnik M. 2001. Vinogradništvo. Ljubljana, Kmečki glas: 368 str.
- Zakon o vinu in drugih proizvodih iz grozdja in vina. Ur.l. RS št. 70/97.
- Zakon o vinu. Ur.l. RS št. 105/06.

ZAHVALA

Za strokovno pomoč pri izdelavi diplomske naloge se iskreno zahvaljujem mentorici prof. dr. Zori Korošec-Koruza.

Zahvaljujem se univ. dipl. inž. agr. Andreji Škvarč, za posredovanje podatkov in informacij.

Posebno zahvalo namenjam somentorju dr. Denisu Rusjanu za izjemno naklonjenost in pomoč v času izdelave diplomskega dela.

Iskreno bi se rada zahvalil družini za moralno podporo med študijem ter potrpežljivost in razumevanje

